

1

שיל"ת

ספר

שאלות ותשובות

נתב סופר

השלם המפואר

מרבנו גאון ישראל וקדושו, רכבו ופרשיו,
בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, ריש מתיבתא וריש גלותא,
מאור ישראל, רבן של כל בני הגולה

רבנו **אברהם שמואל בנימין סופר** זצוק"ל

אב"ד וריש מתיבתא דק"ק פרעסבורג המעטירה, ושם חלקת מחוקק ספון, זי"ע

מהדורה חדשה, מושלמת ומפוארת, באותיות מאירות עינים,
בתוספת תיקוני טעויות על פי הגהה מדוייקת, קיטוע ופיסוק,
פתיחת ראשי תיבות, תוספת מראי מקומות, ציוני השוואות, הערות והארות

◆ ◆ ◆

ליקוטי הערות

יוצא לאור על ידי מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי יד

ע"ש החתם סופר ז"ל

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשע"ד

זניני ה'י יאמ הכיכוריה י (פ)
(אמ מחייב האכא חולה מסוכן טא כעק אכיל)

שפיר בהנאת גרונו לחוד, אבל הנאת גרונו גם כן בעיניו, דליכא יתוב הדעת בהנאת מעיו בלי הנאת גרונו, ותרתי בעי ביום הכיפורים, ועיין בכל זה.

76 וואת תורת העולה לדינא. א. דכל שאוכל ביום הכיפורים שלא כדרך הנאת בני אדם, כגון בשר חי של בהמה, או עירבו בדבר מר, שאין הגרון נהנה ממנו, ליכא איסור דאורייתא ביום הכיפורים [יא]. ב. דוקא שלא כדרך הנאה כהאי גונא וכיוצא בו, שאין נהנה באכילה זו כדרך אכילת בני אדם שנהנה בגרונו ובמעיו, אבל אם המאכל הוא טוב וחיך אוכל יטעם לו, אלא שאינו כדרך הנאת דבר זה, כגון משקים היוצאים מן הפירות או ציר וכיוצא, ובכלל זה אוכלים שאינם ראויים לאכילה בעצמותן מצד מרירותן, ועירבן בדבר מה להמתיקן עד שנהנה גרונו מהם, דחייב ביום הכיפורים כיון שנהנה בגרונו וכל שכן במעיו כנ"ל. ג. ממילא נשמע חולה שיש בו סכנה שצריך לאכול כשיעור, אבל סגי ליה כשאוכל שלא כדרך הנאה, בשר חי בהמה, או מעורב בדבר מר, אסור לאכול כדרך הנאה, כמו דאסור לו לאכול שיעור שלם, אם סגי ליה בחצי שיעור, הגם דשניהם דאורייתא, כיון דשיעור שלם חמיר איסורו דחייב עליו, כל שכן דאסור ליה לאכול כדרך הנאה, אם אפשר בשלא כדרך הנאה דליכא איסור דאורייתא כלל. L

ב. עד כה היו דברינו אם יש איסור דאורייתא שלא כדרך הנאה ביום הכיפורים, וביארנו די באר דשוה יום הכיפורים לכל איסורי תורה, ונשית פנינו לברורי הא מלתא אם יש איסור דרבנן. ביום הכיפורים בשלא כדרך אכילה, הנה בכל איסורי תורה שיטת רא"ש פרק כל שעה (סי' ז'), ורשב"א ר"ן (ס"ו ו' ע"ג מפס"ט), וריטב"א קידושין (נ"ז ע"ג), דשלא כדרך הנאה מדרבנן מיהת

אסור, דלא אמר רבי יוחנן רק דפטור, אבל אסור מדרבנן, וכן שיטת הרמב"ם הלכות יסודי התורה (ס"ט), דדוקא לחולה שאין בו סכנה מותר שלא כדרך הנאה, אבל לבריא אסור, ועיין משנה למלך הלכות יסודי התורה (ס"ט ד"ה ולאמי להמוס), דמצדד אצדודי דאסור מן התורה כאיסור דחצי שיעור, ולא נניח מפני ספיקתו פשיטותן של הראשונים הנ"ל והתוס' שבועות (כ"ג ע"ג ד"ה זמוקי) ובדוכתא טובא, דשלא כדרך הנאה אסור, אבל אינו אסור אלא מדרבנן [יב].

ואיירי דאיירי אומר אמירה רכה על דברים קשים של המשנה למלך על תוס' קידושין נ"ו ע"ב (ד"ה סמקט), שהקשה הא תוכל ליהנות שלא כדרך הנאה, והקשה [המל"מ] הא רבי יוחנן לא אמר [אלא] שלא כדרך הנאה פטור, אבל איסור מדרבנן מיהא איכא, וגם תוס' בתר שיטתו בדוכתא טובא דאיסורא איכא בשלא כדרך הנאה, והניח בצ"ע.

ולפע"ד נראה דלא קשה מידי, דקושית תוס' אי תימא דמשום דאסור שלא כדרך הנאה מדרבנן אינה מקודשת, אם כן כבר מוכח ממתניתין דקידושין דמקדש באיסורי הנאה דרבנן דאינה מקודשת כ"א, ואי תימא דרב גידל (פסחים ז' ע"ב) קמשמע לן בתרתי דרבנן, חמץ דרבנן ושלא כדרך הנאה גם כן דרבנן מכל מקום אינה מקודשת, וזה לא נשמע ממתני', הא הר"ת (ס"ו ו' ע"ג ד"ה מט"ט) ס"ל בתרתי דרבנן מקודשת, וצריך להבין הא דרב גידל תרתי דרבנן הוא, חמץ דרבנן ושלא כדרך הנאה, או חמץ דאורייתא ושעות דרבנן, ושלא כדרך הנאה דרבנן הוי תרתי דרבנן, וצ"ע על הר"ת, וקשה על הרשב"א ר"ן וריטב"א בקידושין דס"ל כר"ת, [ומתרצין] מתני' [ס"ל] דשלא כדרך הנאה [איסורא] דרבנן, וקשה הא מוכח מדרב גידל אפילו תרתי דרבנן כ"ב.

הנ"ל כדעת ר"ת בפסחים, דבתרתי דרבנן חוששין לקידושין, ומאידך גיסא כתבו בסוגיא דקידושין הנ"ל, דאף דשלכדה"נ שוה פרוטה אינה מקודשת משום שאסור מדרבנן, נמצא דבכל איסור דרבנן איכא תרי דרבנן,

כא. הלשון קצר וצריך להוסיף כך: וא"כ מה אתא רב גידל בריש פסחים לאשמעינן דהמקדש באיסור"ה דרבנן אינה מקודשת.

כב. קושיתו כתובה בקיצור, וכונתו דדעת הראשונים

שאכל הבוצע לא הוי שיחה הפסק לאחרים שיצאו
בברכתו והוא שיטת הראשונים הרוקח שהביא הב"י
ובאו"ז סימן קמ"ב מפרש יותר דאף בטעימת אחד מבני
הסעודה סגי שכתב והיכא שבירך המוציא רק שאחד
מבני הסעודה יטעום איזה שיהיה בזה יצאו כולם
ידי חובתם מידי דהוה אקידוש דהמברך צריך שיטעום
איזה שיהיה, ומסתבר שלא פליג ע"ז הרוקח ואכל
הבוצע לא דוקא וכן נימא גם בכונת הרמ"א, ומהפמ"ג
בסימן קס"ז במשבצות סק"ח במה שמפרש כונת הב"ח
לראיתו מרש"י ברכות ריש דף מ' ע"א ד"ה טול ברוך
משמע שדוקא אכילת הבוצע בעי, והטעם צריך לומר
שנחשבו כל בני הסעודה כאחד לענין הברכה שיצאו
בברכת אחד ולהפמ"ג אליבא דהב"ח הם כבטליו לגבי
המברך, שא"כ ודאי אם המקדש הוצרך לברך הומן או
ברכה אחרת אף שהמסובין אין צריכין לה שפיר נחשב
גם להו מברכות הקידוש שלא יתחשב הפסק ממילא
גם לדידהו לענין עניית אמן, שלכן מסתבר שאף להב"י
החולק על הרוקח הוא רק לענין הפסק שיחה בעלמא
דלא עדיף מה שיצא בברכת הבוצע והמקדש מאם
היה מברך בעצמו שהיה הפסק, אבל לענין עצם הקידוש
לחשיבות שייכות הברכות להקידוש גם לכו"ע בטליו
השומעין שרוצים לצאת להמקדש שנחשבו כל הברכות
שצריך המקדש לברך שייכין להקידוש שאין ענייתו
אמן הפסק ומותרין לשתות אף הנשים שיצאו כבר
בברכת זמן אף כשענו אמן וממילא מחוייבות לענות
אמן.

ויש ראייה גדולה לזה מתק"ח לברך גם לישיב בסוכה
בשעת הקידוש כמפורש בסוכה דף נ"ו ע"א דסוכה
ואח"כ זמן, וזמן הא הוא מברכות הקידוש שא"כ גם
סוכה הוא מברכות הקידוש, ומפורש בדף מ"ו ע"א
א"ר אשי חוינא ליה לר' כהנא דקאמר להו אכולהו
אכסא דקידושא ואיפסק כן ברמב"ם פ"ו מסוכה הי"ב
ובש"ע סימן תרמ"ג סעי' א', ותק"ח הא הוא שבעה"ב
יקדש ויוציא את אשתו ובני ביתו, והא איכא כמה
ראשונים שסברי דנשים אין מברכות על עשה שהזמן
גרמא והרמב"ם ורש"י (ציצית פ"ג ה"ט והג"מ
סק"מ) נמי סברי כן והיה נמצא שלא היתה
האשה ובנותיו יכולות לשתות אם היו עונות אמן
או שהיו צריכין לאסור אותן מלענות אמן והיה להם
להזכיר זה, ואף באנשים נמצא באופן שהשומעין ויוציאין
בקידוש א"צ לברך לישיב בסוכה כגון דלא יצא מהסוכה
מעת שברכו לישיב בסוכה ביום הראשון, ובעה"ב המקדש
יצא מהסוכה וצריך לברך בליל שני לישיב בסוכה,
והוא לכו"ע שא"כ אם יענו אמן יהיו אסורין לשתות
או שיאסרו אותם מלענות אמן ולא הוזכר דבר כזה,
אלא ודאי צריך לומר דעניית אמן אחר הברכות שהמקדש
צריך לברכם אינו הפסק אף שיחה וגם אמן על ברכות
אחרות הוא הפסק כדלעיל.

ב

אשה שאוכלת קודם התפלה אם צריכה לקדש
ובענין נשים שצריכות לאכול קודם התפלה, וגם
יש נשים שמקילות באכילה קודם התפלה לאחר שאמרן
איזה בקשה מטעם המ"א סימן ק"ו סק"ב שכתב שרוב
נשים לא נהגו להתפלל בתמידות דסומכות על מה
שמדאורייתא סגי בכל בקשה שהיא ומוסיף שאפשר
שגם חכמים לא חייבו יותר, ואני תמה על לשון זה
דאם חכמים חייבו בתפלת י"ח כאנשים אין שייך
שרוב נשים ינהגו לעבור על חיוב דרבנן, וא"כ בהכרח
שגם חכמים לא חייבו להם, שלכן אף אלו היודעות
להתפלל ומתפללות בכל יום יש שלא קבלו עליהן
איסור אכילה קודם תפלתם שנהגו ואוכלות אחר שאמרן
איזה בקשה וצ"ע לדינא, עכ"פ אלו שרשאות לאכול
קודם התפלה אם צריכות בשבת ויו"ט לעשות קידוש
כדכתב המ"ב בביאור הלכה סימן רפ"ט סעי' א' באנשים
הנה לע"ד באשתו אינה צריכה לקדש דהרי היא משועבדת
לבעלה לאכול דוקא עמו וכיון שבעלה אסור לאכול
קודם התפלה וא"א לו לאכול הסעודה קודם התפלה
אין זה זמן אכילה גם לה שלכן לא חל חובת קידוש
גם עליה ומותרת לאכול בלא קידוש. (עיין ברמ"א
אה"ע סימן ע' סעי' ב' שרוב הפוסקים גם הוא אינו
רשאי להאכילה לבדה ופשוט שהיא ודאי אינה רשאה
לכו"ע). אבל מ"מ כשכבר התפלל בעלה ורשאי לקדש
ולאכול אך שרוצה לחכות מאיזה טעם וצורך כיון
שכבר חל חובת הקידוש על בעלה חל ממילא גם עליה
ותצטרך לקדש אם רוצה לאכול איזה דבר קודם שירצה
בעלה לאכול, ואף שנמצא לפ"ז דאם היא התפללה
כבר ובעלה עדיין לא התפלל נמי תוכל לאכול בלא
קידוש מאחר דלא חל חובת קידוש על בעלה לא נראה
למעשה לעשות כן, דבדבר המצוי שהוא אכילה דאחר
התפלה שייך לומר לא פלוג ורק באכילה דקודם התפלה
שלא מצוי לא שייך לומר לא פליג ורשאה לאכול
בלא קידוש כפי הדין להאשה כדכתבתי.

אבל להבנות שאין להן שום שעבוד מסתבר שאם
צריכות לאכול קודם התפלה יצטרכו לקדש קודם לסברת
באור הלכה כמו לבנים, שאף שהאב והאם מקפידין
שלא יאכלו בעצמן אלא דוקא בסעודה אחת עמהם לא
מסתבר לדמות זה לשעבוד שהוא מדינא.

ג

7 **דאם יש לחולה ליקח אינטרע ווינעס ביו"כ**
שלא יצטרך לאכול
הנה ביום כפורים גופיה הרי לא יריוח כלום
דהרי בחבלה שיעשה במחט שיתחוב לתוך גופו
עם האינטרע ווינעס נמי הוא איסור כרת מאיסור דמלאכה
ביו"כ, ואדרבה אף הרבה הצאי השיעור שיתנו לו לאכול
לא יהיה בכרת אלא באיסור בעלמא, ועיין בתוס'

שבועות דף כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי שכתבו דאף לר' יוח
הצני שיעור אסור מן התורה אינו גם איסור ע
אלא איסורא בעלמא, שלכן ודאי איסור כרת אחד חמו
מיניה, אך שנוגע זה לחולה שצריך לאכול שנים ושלע
שיעורים שעל כל שיעור איכא איסור כרת ובאינטו
ווינעס לא יהיה אלא תחיבת מחט פעם אחד שלי
רק איסור כרת אחד, שזה לא שייך למה שכתבו
באג"מ או"ח ח"ג סימן צ', דהתם היתה השאלה
מותר לעשות לו זריקת סם שיועיל שיוכל לצום כשאי
דבר המרפא, שהוריתי שליכא חיוב לעשות כן
בעיו"כ וממילא אסור מאיסור לחבול אף בעצמו, א
הכא דהאינטרע ווינעס ג"כ הוא דבר הון את הא
ואם היה כמו אכילה ממש היה לן להצריך באופן
שבאינטרע ווינעס היה רק באיסור אחד ובאכי
כשצריך לאכול הרבה יעבור על כל שיעור ככותו
איסור אחר, וכ"ש כשאפשר לתחוב לו המחט י
אינטרע ווינעס בעיו"כ שהיה לן להצריך שיתנו
אוכל דרך אינטרע ווינעס, אף כשיהיה סגי לו לא
פחות מכשיעור, אבל מ"מ נראה שרשאי לאכול
כשצריך לאכול הרבה ואף כשאפשר ליתן לו האינט
ווינעס בעיו"כ, כי לבד שודאי אינו דומה לאכי
ממש שדרך אינטרע ווינעס לא מיתבא דעתא כאכי
ואצל חולה גם צער וכאב בעלמא אפשר לגרום
סכנה מצד חולשתו, הנה יש לחוש על כל דבר שא
כפי הטבע שיקלקל לאיזה דבר, ולא שייך לסמוך
הרופאים בזה שאין לידע זה בברור אלא בהשע
בעלמא ובמשך הזמן אפשר שיראו מה שנתקלקל ו
וכן אירע בכמה דברים שבמשך זמן גדול נודעו הרופ
שאיכא גם היוק והפסד להגוף ממה שנתנו לו לרפא
יש להחולה לחוש לזה ואם יכול לאכול אין לעו
לו אינטרע ווינעס.

ואף למה שכתבתי בתשובה שאפשר שלא הת
תורה אלא לרפאות, פשוט שגם ליקח סמי רפו.
כשהוא בריא כדי לעכב חלאים המצוין לבא, ו
גדולה מזה מצונו בשבת דף ס"ו ע"ב באבן תק
שיכולה אשה לצאת בשבת אף לאשה שלא הפ
מעולם אף כשעדיין לא נתעברה כשהיא חוששת
שאיין לה שום טעם לחשוש, וכ"ש להיתר רפואות ש
שחוששין שלא יתלו גם זה נחשב כחולה ומותר.
(ובדבר להוציא דם להרוחת ממון כבר כח
תשובה זה הרבה שנים בחלק חו"מ סימן ק"ג עיי

ד

בטעם שלא לחלוץ תפילין עד אחר המילה
וקושתך על מש"כ המ"ב סימן כ"ה
נ"ה דביום שיש בו מילה ראוי שלא לחלוץ התפילי
אחר המילה כי מילה הוא אות ותפילין הם אות
מהמג"א ס"ק כ"ח והטעם שהזכיר כתב במתה"ש עי

א"ח חלק 3 ס' קא

מאה דאדרבה מצינו שבשבת וי"ט שהן עצמן אות פטורין מתפילין דנחשב ולזול (או"ח סי' ל"א ס"א) וא"כ נהי שרק בשבת ויו"ט התמירה תורה שלא ללבוש תפילין שלא יהיה ולזול באות השבת ויו"ט מ"מ מעלה אין להיות. נראה פשוט דהא עשיית מצות המילה אינו האות אלא מה שהאדם הוא נימול הוא האות שהוא דבר הנקבע בגוף לאות דכן מסתבר וגם מפורש בקרא, ונמצא שעשיית מצות המילה הוא עשיית האות שיהיה בגוף הנימול שלכן מן הראוי שלא לחלוץ התפילין להראות שצריכין לאות שלכן יש צורך לעשות אות קבוע, והווי בזה שמלובשין בתפילין כנותנים טעם על עשיית מצות המילה.

ה.

יציאה בשבת כשלושב הגורה דתפלה על החגורה דעור

ולהלביש חגורה על מכנסים שאין צורך לה כי המכנסים עצמן נעשו באופן שמהודקין לגוף כמו בחגורה אסור, אבל רוב מכנסים צריכין לחגורה אף שהוא רק לחיקון קטן עכ"פ הדרך שלובשים חגורה מעור שלכן אם צריך לחגורה יסיר את הגורת העור וילבוש החגורה שרגיל ללבוש בשעת התפלה, אבל להלביש חגורה דתפלה על החגורה דעור אסור.

ו.

זמן הדלקת נר חנוכה שיותר עדיף הוא לע"ד עשרה מינוטין אחר תחלת השקיעה ויש לזה טעמים נכונים ויתן שמן שיהיה כדי להדליק שעה בערך כי תהיה הדלקתו בכאן ערך חצי שעה אחר צאת הכוכבים. והגני דודך אוהבך ומברך אותך ואת כל אשר אתך,

משה פיינשטיין

סימן קב

גלוח בימי הספירה ובין המצרים במקום הפסד

א' דסליחות תשכ"ב.

מע"כ הנכבד מר שמואל בערגער שליט"א.

הנה אם אחד עוסק באיזה מסחר למלאכה שאם לא יסתפר את זקנו בימי הספירה ובימים שבין י"ז בתמוז לט' באב יהיה לו הפסד ממון או מותר כי לא נהגו במקום הפסד. אבל בשבוע שחל בו ט' באב שאסור מדינא דגמ' סוף תענית (ל.) אין להתיר.

ידידו,

משה פיינשטיין

ד.

בטעם שלא לחלוץ תפילין עד אחר המילה וקושייתך על מש"כ המ"ב סימן כ"ה ס"ק נ"ה דביום שיש בו מילה ראוי שלא לחלוץ התפילין עד אחר המילה כי מילה הוא אות ותפילין הם אות והוא מהמג"א ס"ק כ"ח והטעם שהזכיר כתב במחה"ש עיי"ש,

לקדש זפלה, וגם חר שאמר כתב שרוב ז על מה שאפשר ! לשון זה איך שייך "כ בהכרח ו היודעות לו עלייהו חר שאמר וות לאכול זות קידוש א' באגשים : משועבדת זור לאכול ים התפלה יבת קידוש יין במ"א : הוא אינו ינה רשאה שאי לקדש צורך כיון א גם עליה ודם שירצה א התפלה לאכול בלא ז לא נראה כילה דאחר ודם התפלה זאה לאכול

סתבר שאם ודם לסברת זם מקפדין ז עמהם לא

ביו"כ רויח כלום לתוך גופו זור דמלאכה נו לו לאכול עיין בתוס'

5

ספר
שאלות ותשובות
מתזה אברהם

חלק ראשון

כ"ל

שאלות ותשובות בחלק אורח חיים

חדשים נפלאים ופלאים עמוקים בסוגיות הש"ס

מאת

הגאון תחסיד שר התודה עמוד התוראה רבן של ישראל

מן אברהם מנחם הלוי שמיינבערג זצוק"ל

האב"ד מלפנים בק' סניאטין ואח"כ בעיר בראדי המעטירה הגליל

יוצא לאור במהדורה חדשה בצירוף תקונים
וכמה תשובות בסוף הספר

על ידי נכדו

משה הלוי שמיינבערג

מלפנים אבד"ק בראדי וכעת בשהלת מחזה אברהם ניריורק

בן הגאון מח"ר שמעי' הלוי שמיינבערג זצוק"ל

אבד"ק פרעמישלאן

ניריווק
תש"כ

6

ליכא משום שמחא יו"מ אי"כ מגיל להחיר צו אוכל נפש
 דסיחא אוכל נפש כתיב בחג המנוח דלויכא זי' משום
 שמחא יו"מ ע"ש ולפני"ש דבליג ר"ה ודאי דלויכא משום
 שמחא יו"מ ל"ק כיון דכ"פ בליג ר"ה שפיר ילפוטין
 מהא המנוח דלויכא מותר אמרינן מן הסברה דגם
 ביום מותר לויכא ובעין הא דאמרינן בפסחים ד"ב וזי'
 סיכן מלינו יום שמקלחו מותר ומקלחו אסור ואפי"ג
 שכתבו החוס' שם דסיכי דלויכא סברה ל"א זה שם מיירי
 לפנין דרבנן ע"ש לפנין להוציא אכל דלויכא כל שלא מלינו
 להדיא מסתמא אמרינן שלא חילקס הסורס בון סלילס
 להיום אפי"ג דלויכא סברה ובעין הא דאמרינן בביצה ד"ה
 סואיל וקודם מיבול שרי לאחר מיבול גמי שרי ע"ש
 ובשאג"א סי' ק"ג ס"ב י"ל לפנין דלויכא דמסתמא לא
 חילקס הסורס סואיל ובלילס שרי גס ציוס שרי ועיין
 ירושלמי ספ"ק דרי"ס בלא דבשי מבשרין מסו שירחו שבת
 בילס ויש לעיין קתח בחוס' פסחים ס"ל שכתבו דסיכי
 דלויכא סברה אמרינן שפיר דמקלחו אסור ומקלחו שרי
 וסא בלא דביצה ד"ה ג"כ ליכא סברה ואפי"ס אמרינן
 סואיל דקודם מיבול שרי כו':

ששקף הקנס שלו בשיפוריטוס רחיל וסניחו לו הרפואיס
 קנס של מחנה צבטו אשר צו יטוח כל דבר מאכל וכל
 משקס שלא ילמך לסלך דרך גרונו וכסחפק מס דיוט
 לפנין ציוסימ"ז ולפנין יוסי"כ סנס בכל סואיסורין קו"ל כר"י
 בחולין ק"ג דחייב בהנלח סגרון דפלוג חס עם ר"ל
 דס"ל סנלח מטיו צעיון ע"ש ועיין במניח מלס שניג
 שכחב דלף ר"ל דס"ל סנלח מטיו צעיון מ"מ מורס דבעינן
 נמי סנלח סגרון ובסנלח מטיו לחוד לכ"ע אינו חייב
 דלס יטוח דסני צמלוי סמטייס לחוד אי"כ אפילו אכל
 שיעור ציוחר מכדי אכילה פרס סו"ל ללרף כ"ז שלא
 נחפכל סח"ס סרלשקן כיון דבמטייס סס שיעור שלס אינו
 דלכ"ע בהנלח מצייס לחוד אין חייבין רק חס פלוגי ר"י
 ור"ל דר"י ס"ל בכל סואיסורין דסני בהנלח סגרון לבד
 אף בלא סנלח מטיו ור"ל ס"ל דבעינן גס סנלח מטיו
 וגם ליכא ראי' מסא דלס כרכן בסוב דאמרינן בפסחים
 ידי מלס לא ילל וכחב סמל"מ צפיי"ד מסי' מ"א דס"ס
 בלויסורין אינו עובר ג"כ משום דליכא סנלח סגרון ואף
 שסטרולמלי שס שמיצי סמל"מ מבוחר דבכך צעלן חייב
 שס סקעס משום דמצי"מ אינו חולץ ועיין במס"פ בירושלמי
 פ"ג דשבוטו שכתב דו"ל שסטרולמלי מייירי שכך צעלן
 ומ"מ כונט סמאלל בגרונו ע"ש ובסי' צו"ל יו"ד סי' פ"ח
 דרד ואמר דסני בהנלח מטיו לבד ואין דבריו נרלחין וכבר
 כתבתי חס בחבורי לירלויס וסלרנחו צדברים ככונס
 ואכ"מ כי אין סנלחי אחי לסלרין צפלוליס סני מרוד
 צעניטיס אחרים ואינו כוחב לו בקלור וא"כ בשללחו לפנין
 יוסי"כ צודאי פטור כיון דליכא סנלח סגרון ואף לפי מס
 שחידס סחתי"ס אי"מ סי' קכ"ד דביוסי"כ דביחוצי דפתח
 חילוי צעיון סנלח מטיו וכן סלרין חס במניח שס סייט
 דלא סני בהנלח סגרון לבד אכל בהנלח מטיו לחוד
 צודאי אינו חייב וסרלוי' ג"כ חס דסא ציוחר מכדי אכ"פ
 אינו מלפדף גס ביוסי"כ וגם בלי"ז דבריו סח"ס יס לסס
 סחירס מירושלמי מפורס צפ"ח דתרומות דחני ר"ג צעמלח
 דר"א שסי' ר"א אומר סלופס ככולע אף בשבת כן אף
 בפסח כן אף ביוסי"כ כן כו' ע"ש ומשמע ודאי דגס לרבנן
 א"ל ביוסי"כ ככוחצו במטיו דברי לא פלוגי דבגן על ר"א
 רק בלופס אס סוי ככולע אכל חס לא פלוגי דיוסי"כ שוס
 לשאר איסורין וכבר עמד עליו בחשו' אמרי אש ובסי'
 אמרי בינה בחדושו לוימל דע"מ ועיין בחשו' כ"ס או"ח
 סי' קי"ז שמללד צכוח אציו סגלון מלסי"ג ז"ל וסביח
 רלוי' מכוספתח פ"ז דתרומות דלויכא סנס אכל תרומס
 ביוסי"כ משלס קרן וכומש סור ששחס יין של תרומס משלס
 אה סקרן ולינו משלס אה סכומש ועיין בבי"מ פ"י דתרומות
 שכתב סקעס דסיר פטור כיון שסוא אסור ציון אף אס
 סוי חולין לאו שחי' סיא ולינו מוכן דל"כ למס בלכול
 תרומס ביוסי"כ חייב סא חס ג"כ בלל"ס אסור אלא ודאי
 סקעס סיא משום תרומס חייב בהנלח סגרון ומשום יוסי"כ
 אי"ח רק כשצא למטיו וא"כ בשעס שסיו בגרון עדין ליכא איסור
 משום יוסי"כ ע"ש רק בלי"ז דברי סכוספתח וסרמב"ס חמוסיס
 ממשכס דסכולל תרומות חמץ בפסח דקחני בשוגג משלס
 קו"מ ולמס גרע מניר ששחס יין וכבר עמד חס סכס"ק
 מצעשוטס בסוף סי' ברכה דוד ע"ש וכתבתי חס במקל"א
 ועוד עמדו עליו סמחברים מסי"ס דשבוטו י"ג ע"א ובסי'
 כריחות ז' דאמר דחנקתי' אומלל ומוח ע"ש סרי דחייב
 בהנלח סגרון אף בלא צא עדין למטיו

עוד

י"ל לכאורה דמוכח דגם בר"ס מותר או"כ לפמ"ש
 החוס' בביצה ד"ב ע"ב דממן סי' יורד צו"ש
 דדוקא בשבת לא סי' יורד כדרשיון צירכו וקידשו בזמן
 אכל צו"מ סוי יורד (ע"ש בחוס' שכתבו דמדרשים חלוקים
 סס) אי"כ מסתמא גס בר"ס סוי יורד ואס יטמל דלויכא
 אסור צו מס עשו בר"ס כיון דלא סוי יכולס לאפות ולבשל
 אותן צו"מ ואמרינן ציומל דפ"ס ע"א כתיב לחס וכתיב
 טגות וכתיב ומחטו סא כילד ללדיקים לחס לבניטיס טגות
 לרשטיס ומחטו ומשמע דחמיד סוי שוס וגס בר"ס סבינוטיס
 סוי לריכין לאפות ולבשל וסרשטיס לפסחן ומוכח דגם בר"ס
 סותר אי"כ—ועיין צפ"ח חגיגס ד"ח ע"ב שערמד בלא
 דחנן פ"ס דביצה דכל שחייבין עליו משום שבות כו' וחסבי
 בסי' דרשות לא חוללן ולא מיבמין וקחני סופל כל אלו
 צו"מ אמרו ק"ו בשבת וסקסס דלמס חסוב ללא מיבמין
 צו"מ משום רשות חופ"ל דמס"ח אסור אפילו בחולו של
 מועד כדליתח צמ"ק אין נושלין נסיס צמועד ולא מיבמין
 תפטי ששמחס סיא לו וסירד דני"מ בר"ס דלון מלוח שמחס
 טוכג צו וע"ש בהכנסת רבי"פ דאי בכלל תשמח סיא גס
 שאר שמחות זס שייך גס בר"ס כדליתח ברל"ס ר"ס
 דלי"ס בשס מר שר שלום וסיעתו שפסקו לומר בר"ס
 מועדים לשמחס וסיינו כסשאג"א סכ"ל דגס בר"ס שמחח
 יו"מ טוכג צו וגס בליג יו"מ רלשקן עכ"פ מדרבנן טוכג
 צו שמחס וע"ש מס שחירץ ובמ"ש ע"ד סחוס' פסחים
 סכ"ל מסא דאמרינן סואיל דקודם מיבול שרי כו' י"ל
 דיש חילוק בין גזירס כנון שס בביצה דרפואס אסור גזירס
 משום שחיקת סימטיס חס לא גזרו על חלי סיום וכן
 צמ"ש סשאג"א לפנין איסור חקנס דסוא משום גזירס שמל
 יעבירו לא גזרו על חלי סיום אכל בלא דחוס' פסחים
 דלא ילכל מן סמנחס ולמעלס שיוכל לאכול בלילס להוציא
 דלויכא איסור חס שפיר אסור בחלי יום אף דבחלי יום
 מותר דזס לאו משום גזירס ומיושב בזה מס שרלויחי
 מקשין ממ"ד דיש מוקלס לחלי שבת ול"א סואיל דמקלחו
 שרי כו' ולכילל ל"ק דבליסור שפיר מחלקין בין חלי יום
 לחלי יום וסכן:

סימן הכט

צ"ס יום סי' לסדר חולדות תרס"ל סעטעין.
 לכבוד סמולל ומולג מו"ס מיכר שדאגער י"י.
 7 מכתבו כיוטיי צמס שסאל דבבר סטוע לדינל בלחד

אמנם זה יש לישב לפמ"ש בחדושי ח"ס לחולין ק"ג
 דאמר ר"ל אכילס צמטיו צעיון ופירש"י כססוא
 יורד לחוד מטיו דר"ל לא צמטיו צקיצס ממש אלא שאל
 מציח מקום גרונו לבית מקום בליעתו נקרא מטיו וסא
 מקום ככלה עוף סבור דמסמל בביח סבליעס ע"ש אי"כ
 משכתח

7

משכחה שפיר דחנקתי' אומאל למטס מגרוט למקוס שיאל
 לביה בליעתו שוב ראויו שס בחדושו ח"ס שס שטמד
 בעלמו מהא דחנקתי' אומאל ומחרץ כן וחס מיושב לי
 מה שסקסס בבדוק טעם שער הסולל דין ד' לר"ל דס"ל
 הנאה מטייס צטיין סאך יפרש המטנס דיש אוכל חכילה
 או דלמר ר"מ אף אם היתס שנה וסוליו צפיו חייב
 וסיינו כמ"ש החוס' בשבה י"א ובערוצין כ' דמסיס חטוב
 ר"מ סולאס אף דלון ענין סולאס לאכילה רק כמו דבאכילה
 חייב בהנאה הנרון כן על סולאס חייב בהנאה הנרון
 דמיקרי הנחה ע"ש ורצנן דל"ל לא מן שסס סוא זס לא
 ס"ל צס כר"מ רק דמשוס חכילה חייב בהנאה הנרון
 ומשוס סולאס אינו חייב רק בשעה הנחה במטייס ואכחי
 חוקשי לר"ל דס"ל בכל סאיסורים חלוא בהנאה ממטייס
 ואמאי אמרו רבנן לא מן שסס סוא זס הרי חייב סאכילה
 נתי לא נגמר רק בשעה הנחה המטייס ע"ש בדבריו
 ולפ"ד חכ"ס א"ש דגס לר"ל צא חייב סאכילה תקודס
 חוקף משילא מהנרון לביה בליעתו ולענין שבה עדין לא
 נח עד שצרי לחון המטייס ומיושב ג"כ מה שעמדו על
 סח"ס דכרי סכא דיש חולל חטוב ג"כ יוס"כ ולפי שיטה
 סח"ס דביוס"כ א"ח רק בהנאה המטייס א"כ אמאי אמרו
 אינו מן שסס וסיינו כניל דבאכילה חייב בהנאה הנרון
 ומשוס שבה צטיין הנחה מטיו דאכחי סא איכא חכילה
 יוס"כ דצטיין ג"כ צ"י הנאה מטיו וכ"י סולאס מענין
 אחד עם חכילה יוס"כ ולפי כניל א"ש דגס חכילה יוס"כ
 אחי תקודס חוקף משילא לביה סבלי סולאס שבה סוא
 משוינח במטיו וכניל:

ועלה

צדעיווי אס נימא לר"ל דבהנאה ממטייס הנ"י
 דסכונס כפשיטו עד שיצא לחון המטייס (ולא
 כפירוש סח"ס כניל) ו"ל ראי' לדברי סח"ס דביוס"כ לכ"ע
 צטיין הנחה מטיו מסירושלמי שסובא צב"ט שס וסוא
 צב"ק פ' סמינח ס"ד ח"ל סא זימנין דמוחבן לס ומסייעין
 לרי יוחנן זימנין דמוחבין לס ומסייעין לר"ל יש אוכל
 חכילה אחת וחיב עלי' ד' חטאות ואשס או טמא שאכל
 חלב וסוא נותר מן סמוקדשין ביוס"כ רמ"א אס היתס
 שבה וסוליו צפיו א"ל אינו מן שסס אימת דמוחבין
 ומסייעין לרי יוחנן סוליו צבצח אין כלן הנחה ולמס
 אמרו אינו מן שסס אימת דמוחבין ומסייעין לר"ל סוליו
 ביוס"כ יסא פטור אמר ר"י בר בון אחיא דר"מ כרע"ק
 דחטוא מנין ליוס"כ שחל לסיוח בשבה דחייב ע"י בעלמו
 וע"י בעלמו ח"ל שבה יוס"כ סוא דברי רע"ק כ"י
 דברי סירושלמי אין מוכנין כלל ועיין צב"ט שס ו"ל כן
 דסכס סך דמוחבין פעס לר"י ופעס לר"ל פלוגי בפירות
 דברי חכמים סא דלמרו אינו מן שסס ד"ל ספירוש דס"ל
 להכמיס דבשביל שבה אין חייבים רק בהנחה במטייס
 ובאכילה חייב בהנחה הנרון איב אין ענין סולאס לאכילה
 או ד"ל דרבנן סברי מהלך כעומד דמי וחיקף בהנחה
 פיו חייב משוס שבה ומשוס חכילה חייב אח"כ בהנחה
 גרוב ואין צאין כלאחר ועיין צב"ט שס. ולפ"י ספירוש
 סירושלמי כ' דסך דמוחבין לר"ל ומסייעין לר"י (וכיינו
 במאי דפלוגי בכל סאיסורין או סני בהנחה הנרון או
 צטיין הנחה מטיו) סס ס"ל דכונח רבנן דלמרו אינו מן
 שסס סוא משוס דפל סולאס אינו חייב רק בהנחה מטיו
 ועל סאכילה חייב בהנחה הנרון כניל ולכך תקסס לר"ל
 בכלל סאיסורין סוי בהנחה מטיו אין כלן הנחה צחמ"י
 סא יש כלן הנחה בשעה חכילה סאיסור ולמס אמרו דאינו
 מן שסס וכ"כ צב"ט. וסך דמוחבין לר"י ומסייעין לר"ל
 סא ס"ל משוס סולאס דח"י לא חשיב הנחה עד שיצא
 לחון מטיו אבל בהנחה הנרון ליכא הנחה לכ"ע ולר"ל
 א"ש המטנס דר"מ חטוב סולאס משוס דצא ביחד עם
 סאכילה דסיינו צחון המטייס ורבנן דלמרו אינו מן שסס

עמטייסו משוס דס"ל מהלך כעומד א"כ סולאס קודמח
 כניל רק לר"י קסס מ"ט דר"מ דחטוב לסולאס סא משוס
 חכילה חייב בהנחה הנרון ומשוס סולאס ס"ל סך דמוחבין
 דלכ"ע לא חשיבא הנחה רק צצא צחון מטיו רק ד"ל
 דסא חשיב במשנה יוס"כ ג"כ וציוס"כ לכ"ע חלוי בהנחה
 מטיו כניל וספיר חטוב לסולאס דבצא ביחד עם חייב
 יוס"כ לכך קאמר סירושלמי סוליו ביוס"כ יסא פטור ור"ל
 דסבר דשבה ויוס"כ א"ח רק משוס שבה א"כ משוס סולאס
 יוס"כ פטור א"כ אין סולאס שבה חשיב משס אחד עם
 סאכילוח דאף דאכילה יוס"כ ג"כ סוא בשעה הנחה מטיו
 מ"מ שאר סאכילוח דסיינו חלב וסקדש נותר ואשס סס
 באיס בהנחה הנרון ואיך שייך צס לומר דבאוהס חכילה
 חייב משוס כולן כיון דסס באיס תקודס וסס סרוב עד
 יוס"כ ול"ש להטוב סולאס שבה דאינו צא ביחד רק עם
 חכילה יוס"כ ולא עם כל סך וצשלמא אס ס"י חייב משוס
 סולאס יוס"כ ס"י נימא כיון דכבר חטוב חכילה יוס"כ אפי"ג
 חכילוח אחת סוא חטוב וכוין דכבר חטוב חכילה יוס"כ
 חטוב ג"כ חייב דסולאס יוס"כ דצא צב"א עם חייב דאכילה
 יוס"כ אבל כיון דלמרינין דמשוס סולאס יוס"כ א"ח ורק
 משוס שבה חייב אין סברא למיחשב סולאס שבה אפי"ג
 דצא ביחד עם חכילה יוס"כ מ"מ אינו צא ביחד עם
 שאר חייבי סאכילוח א"י מוכח כניל דבכל חייבי סאכילוח
 חייבין בהנחה מטיו וצאין כולן ביחד ומטיו דס"ל כרע"ק
 דחייב משוס יוס"כ ג"כ וספיר י"ל דחשיב ל"י משוס דחייב
 על סולאס וסאכילה ביוס"כ ביחד וסבן צס סיטב:

עוד

עלס צרעיווי לומר צביוור דברי סירושלמי לומר
 לסיפוך מסח"ס ד"ל ביוס"כ לכ"ע חייב בהנחה
 הנרון כיון דחלוא מיחיבא דעתא גס ר"ל מורס דחייב
 בהנחה הנרון דסוא מיחיבא דעתו' ועיין צחשו"כ כ"ס שס
 שכתב ג"כ ו"ל כן חכילה דר"ל ג"כ ולפ"ד י"ל בפירות
 דברי סירושלמי כך דסכס כבר תקסס בפליחו צסס סגאון
 מ"ס וואלף וצל"ח פסחים כ"ט צסא דר"מ מוסיק אס
 היתס שבה וסוליו צפיו דא"כ חסר ל"י אשס מעילות
 דסא קלבד"מ וכוין דאינו חייב קרן א"ח אשס וצמ"ש
 סחוס' פסחים כ"ט פ"ט. אמנס י"ל כיון דבסוליו נחמיב
 חיקף בהנחה הנרון דליעתו זו הנחה וצמ"ש סחוס'
 צעירובין כניל ולר"ל דמשוס סאיסורין אינו חייב רק בהנחה
 מטיו א"כ אין צאין ביחד וגי"א קלבד"מ כיון דמשוס סולאס
 כבר נחמיב תקודס שבה לדי חייב סאכילוח וללשנא דלמרינין
 צב"ט כחובות ל"א דסא דצורק וקדע שיראין פטור הטעס
 סוא משוס דלא מצי לאסדורי וצמטציר דאפשר לאסדורי
 חייב וס"כ צס אפשר לסקיו סמאלל אחר הנחה הנרון
 ולא נחמיב משוס שבה לכך ל"א צ"י קלבד"מ ומיושב שפיר
 סקוטיו לר"ל ועיין צב"ט שס ו"ל דלפ"י חוקשי דא"כ
 אינו צא סולאס עם חייב סאכילה ביחד ולמס חטוב ר"מ
 כיון דאינו מן שסס י"ל דכ"פ צא ביחד עם חייב סאכילה
 יוס"כ דעל יוס"כ חייב ג"כ בהנחה הנרון כניל וא"ש ככל
 לר"ל אבל לר"י דס"ל בכל סאכילוח דחייב בהנחה הנרון
 שפיר קסס סקוטיו דקלבד"מ כניל חס כונח סך דמוחבין
 לר"י מסך משנס ומסייעין לר"ל מכח סך סקוטיו דקלבד"מ.
 אמנס לכאודס צפשוט ל"ק סקוטיו ד"ל צחמא דפטור
 מלשס מעילות רק ר"מ סוסיק שני חטאות משוס סולאס
 שבה יוס"כ דקיי"ל דיש עירוב וסולאס ליוס"כ איב אף
 דחסר אשס מעילות נכנסו צחחו שני חייבי חטאות לכך
 אמר סירושלמי סוליו ביוס"כ יסא פטור משוס דשבה
 יוס"כ א"ח משוס יוס"כ רק משוס שבה לבד וא"כ לא
 סוסיק ר"מ כלל וספיר קסס לר"י וכניל ולכך מטיו דלחיא
 כרפ"ק דחייב צ"י משוס שבה ומשוס יוס"כ וא"ש וסבן סיטב:

ואסג

8

והנה לפיך החיים הריל דהנחה משיו ריל לא מילוי הכרם רק משילא ממקום גרוט לביה בליטחו לפי ריל לריל חייב בהנחה משיו לחודא ולק קותיוה סמיה דל"ח למיל לירוף כדוי אכ"פ דו קשקש רק אזי הפירות הנחה משיו סייט מילוי הכרם משום דשם נשאר המאכל וכ"ז שלא תפסל יכול להמירק עד השלמה השיעור אפילו צוחר מכדי אכ"פ אבל להחיים דהנחה משיו סייט ביה בליטחו ושם לא נשאר המאכל ונכנס להקבצה שפיר יל דבפיתין לירוף כדוי אכ"פ כמוצן וגם ל"ק מהא דברכן בסב דלא ילא סיון דגם במקום בליטחו ס"י נכרכין בסב אמנם בהנחה לא נראה מכל הפוסקים כדברי החיים והנחה משיו ריל מילוי הכרם ושיון בחוס' חולין שם דף ק"ג ד"ה חלקו שכתבו בחוס' ח"ל נחייב לר"ל להזיל בחר אכילה משיו קודם שיחפכל המאכל דאיונו ממסר להחפכל מ"ש כרי דהפירות הנחה משיו הוא במילוי הכרם במקום הטיכול ולכן הטיקר בה דגם ביוס"כ ח"ה רק בהנחה הגרוך וכל שאינו טוגט בגרוך פטור משום אכילה ויוס"כ ושיון בחשו' מהרש"ם ח"ה שפסק ג"כ כפי וכתב גם דטו שלנ"ח מ"ש בס"י קב"ג וקב"ד:

צבדיו יוסף ס"י ר"ח ור"י שטיח ג"כ דברי הסמ"א ב"ש. לכן מ"י הנחה מטיס לחודא ח"ה לחייב צביסמ"א דס' ברכה ס"א וגם בה דאובל מ"י שפוטרה ס"ו שלא כדרך אכילתו ובמ"ש סר"ן כדרכו בסבין ושיון צמניה מ"ה ח"ל שכתב בפשוט באכל שלא כדרך אכילה איו נקרא אכילה ואיו חייב צביסמ"א מ"ש ובחפ"א שם כתב דאף בשלכד"א כפי ברכה מ"ש וברי"פ ספק הוא אם חייב צביסמ"א ומ"ס טוב שישמע מאחר המחויב צביסמ"א שוליו ר"ח ואם ליכא אחר נראה ללא יברך צביס"ג דאף אם נימא צביסמ"א כפי הנחה משיו מ"ש כפי גם הנחה גרוך ובמ"ש כר"ב אחרונים ואין לברך בפסק ח"ה ושיון כפי עבודה עבודה מסגוף מכרש"ק ז"ל מבראך כפופו קונטרס ארוך בענינים אלו וא"ה לכארוך במקום שכבר כרבו האחרונים ושיון עוד חשו' מהר"ם שיק א"ח ס"י ר"ח ור"י:

מ"ש כפי חפ"א הכיל על ספיקה המל"מ אם לענין מ"ש יולאין שלא כדרך אכילה דאישתמיט ל"י דברי סר"ן כפי מ"ש שכתב במעם דברכן בסבין לא ילא משום דטו שלא כד"א סר"י לסר"א דגם במ"ש ח"י בשלכד"א. ס"ס בר"ן איו מבוחר משום דטו שלא כד"א רק בס"ל כחב סר"ן שאין דרך אכילה כן י"ל דאין מזה דא"י לספיקה המל"מ לפמ"ש בנ"י"ב מסר"ה א"ח ס"י קמ"ו על מה שחידש סר"ב דבחירומה חייבין גם בשלכד"א והקשו עליו מ"ש"ם דמנחות ד"ע דלמריבין דאם גמון ואכיל תרומה ממחויב דפטור מחומש דבמלס דעתו אלל כל ארס כרי → דפטור משום שלכד"א וחילק בנו הגאון שם דשם אין ספסם משום שלכד"ה רק משום דבמלס דעתו אלל כ"ה שאין דרך כ"ה כן חס גרע טפי משלל כד"א דבמלס דעתו אלל כ"ה ללקוט כפיו דבר מאכל מן המחויב מ"ש כדבריו חס י"ל ג"כ כבוגה סר"ן ללא משום דטו שלא כד"א → קאחיו עלם רק משום אף דרך אכילה כן ובמלס דעתו אלל כ"ה שאין דרך לברך בסבין ולאכול חס גרע משלכד"א ולקרו דברי המל"מ. ושיון בחשו' מהר"ם שיק שם ס"י ר"ח:

ואעתיה כאן מ"ש בחידותי צנעין ס"ל במה שהקפס הכ"ס על ההוספתא ס"ל ובמ"ש לעיל וכתב בשלמא לר"ל דס"ל ח"ש מותר מסי"ה י"ל כיון דיוס"כ שיעורו נכחצובו ותרומה שיעורו בכוח ח"ב באכל תרומה בכוח ליכא אסורא דיוס"כ כלל אבל לר"י דח"ש אסור מסי"ה קשט הא כשאובל כוח ח"ה אסורא דיוס"כ ח"ו דעל יוס"כ איו חייב רק בהנחה משיו ובתרומה מחויב חייב בהנחה בגרוך לכן שפיר חייב ק"ה כיון דבהנחה בגרוך ליכא אסורא דיוס"כ ערין— והנס לכאורס חשבתי לומר דאין ראי' מהוספתא ס"ל ד"ל דח"ה כמאן דליה ל"י אסור כלל ועיינתי בהוספתא וראיתי דר"ש קאמר ל"י ור"ש הא ל"ל אסור חל על אסור ח"ב י"ל דלכך באכל תרומה ביוס"כ חייב קרן וחומש דאסור יוס"כ איו חל כלל על אסור תרומה משא"כ נזירות שפיר חל על תרומה דנזירות אסור חפלא לכמה שימות והו' כנדרים דחלון על סמירות ושיון בריש חיר ד"ד דילטוין שיון וכתב חיר דחל על דבר מ"ה כדרך כרשות מ"ש. אמנם בהנחה כדברי כר"ם ח"ה א"ה לומר קן דטו פוסק שם כפ"י מ"ה תרומה כהוספתא והוא הא שוסק דאסור חל על אסור באסור כולל, אמנם בהנחה נ"ך דברי ההוספתא והרמב"ם המוסין ממנסה דהאובל תרומה חמץ דקחתי בשוגג משלס קרן וחומש (וכבר כתבתי בהם לעיל)

ואפשר לומר אפילו לר"י דח"ש אסור מסי"ה לפמ"ש הח"ה דהא דח"ש אסור מסי"ה הוא מפעם אחת י"ל חס דוקא במיד דידע שיהא אסור ואכלו אבל בשוגג לא

9

לא עבד אסורא כלל דבשוגג לא שייך אחשבי' וכמ"ש
 כרימב"א במכח איז איש גם לר"י דלכך ביוסי' חייב
 משום דיוסי' לית בכחוצות והרומם שטורס בכוח והו
 ח"ש לנבי יוסי' ואיז עמי' או הו מויד לפני יוסי' ליש
 למר אדם חוזה באסורין כיון דידע דכח אסור ואכלו
 מי' שפיר חייב על הכרומס ואי בשוגג סא בשוגג ח"ש
 מותר ולא עבד אסורא כלל ואיש החוספחא גם לר"י אך
 בלח"ה דברי החוספחא והרמב"ם סב"ל המוהין ממשנס
 סב"ל כמ"ש למיל ועיין בסגות הגר"א על החוספחא
 שנוי' גם בזויר ל"ל חייב קרן וחומש פ"ש ולפי דברי הח"ס
 והמניח סב"ל דביוסי' אינו חייב רק בהנחת משוי' יל
 בישוב קטויה הכפיה בזה דאמר ר"פ יוסי' דהא דקחני
 אסור מיירי בח"ש והא בכל האסורים ח"ש אסור ולמס
 איכפל חנא לאשמיטין זכ דוקא ביוסי' ובשלמא לר"ל
 קמ"ל אף בכוח ביוסי' הו ג"כ רק ח"ש אפי' אינו
 אסור רק מדרבנן אבל לר"י דאסור מסי' למס קחני ל"י
 דוקא ביוסי' סא בכל האסורים סדן כן מ"ש. ולפי' יל
 לפמ"ש האחרונים בפירות חי לאאמרופי לפי מס דאמרינן
 בחולין לר"י בסקיאו וחר ואכלו חייב דכרי נכנס גרונו
 בכוח אי' כח"ש נפח חי לאאמרופי שחייב עליו גידול
 דכיוני בלס יקואט ויחור ויאכלט ויחייב ולכך לר"ל ח"ש
 מותר מסי' דהא ס"ל בכל האסורים הלוא בהנחת משוי'
 ובסקיאו וחר ואכלו פפור ולא חי לאאמרופי בכס"ג ולפי
 זה ביוסי' דגם לר"י הלוא בהנחת משוי' אי' כ"א דכח
 גם לר"י ח"ש מותר מסי' כמו לר"ל בכל האסורין קמ"ל
 סמנא דגם ביוסי' אסור דמכ"פ ח"ל עם עוד ח"ש אחר
 ולא צעיק ח"ל דוקא באופן סב"ל אי' דקמ"ל ללא כח"ס
 והמניח סב"ל גש ביוסי' הלוא בהנחת סגרון והכן:

דלפי סב"ל יל עוד בזה דאמר בירושלמי פ"ו דהרומה
 דמודס ר"ל ביוסי' דח"ש אסור מסי' וביא סותר
 לש"ס דילן דאמרינן דר"פ יוסי' סב"ל דלר"ל גם ביוסי'
 ח"ש מותר מסי' ולפי' יל לפי מס שח"ס סב"ל ראי'
 מש"ס דילן בכחוצות ל"א דאמר סגוב חלבו של חצירו
 וזה חמר סגוב לחמו של חצירו ביוסי' אפי' משום
 דביוסי' צעיקן סמחא משוי' ולא אחי' בסדרי דאגטב
 מחייב אביה סבלוס ואיוסי' אינו חייב עד דמחית למשוי'
 מ"ש וצירושלמי דהרומה סב"ל מוכח דגם ביוסי' סגי
 בהנחת סגרון וכילי אי' פליגי בה הלמח"א דידן וצירושלמי
 ולכך יל דירושלמי סובר דמיחבא דמחי' בהנחת סגרון
 אי' יל דגם ר"ל אפי' דס"ל בכל האסורין הלוא בהנחת
 משוי' ביוסי' מודס דכני בהנחת סגרון וצירושלמי ס"א עמס
 לסיפך מדרבי ח"ס דג"כ ר"ל ס"ל ביוסי' דהלוא בהנחת
 סגרון דדוקא בכל האסורין דכח"ב אכילה ס"ל דצעיקן
 סמחא משוי' אבל יוסי' דחט"א צעיקו ויחייב דמח"א אסור
 ולצירושלמי דסובר דבהנחת סגרון מיחבא דמחי' א"כ גם
 ר"ל מודס ביוסי' דכני בהנחת סגרון ולכך יל דר"ל
 מודס ביוסי' דח"ש אסור מסי' דשייך חי לאיאמרופי
 באופן שחבחי בסקיאו וחר ואכלו ככ"ל חס מעס צירושלמי
 דאמר דמח"א ר"ל ביוסי' אבל ש"ס דילן דסובר דלא
 מיחבא דמחי' רק בהנחת משוי' גם לר"י צעיקן ביוסי'
 סמחא משוי' והא דח"ש אסור לדיו' משום דשייך ח"ל
 בח"י אחר ובכ"ל אי' עמי' לר"ל יוסי' שז לשאר אסורין
 דח"ש מותר מסי' ואזי ש"ס צבלי וצירושלמי לשיטתן והכן.
 שז אח"י מלחתי בה צח"י מכרי' אסור ח"ב ס"י רמ"א
 מ"ש ובחוספחא וצרי' פי מתרומת סב"ל וראיתי צספר
 חסדי דוד על החוספחא שס שחבא לחלק דביוסי' דהמלכל
 מלך עלמו מותר רק דכוס גורס השיב שפיר אובל ולכך
 חייב בקר"ח וי"ד למיר מ"ש:

ולפי' חסדי דוד סב"ל יל באובל תרומה חמץ דחמץ
 עוקרי ג"כ המלכל יסוד רק דכוס גורס ולכך

ובגורף דברי הח"ס והמניח יל עוד ראי' שלא כדבריהם
 מדברי כרימב"א בקדושין דר"פ שחבב בזה
 דהאכל נבלס ביוסי' דר"ש פומר שחבב רש"י ואפילו
 נחנבלס ביוסי' משום דאסור אצמ"ס קדים וביא קטיות
 החוס' דהא כי נחנבלס פקע אסור אסר מ"ס ואסור
 יוסי' וסחלס בלח בנ"א וכתב דבאמה ספירות ר"ש פומר
 דכיוי דלח"ה שחוס' ואי נחנבלס ביוסי' א"ח על יוסי'
 ובנחנבלס ביוסי' א"ח על נבלס ולפי דבריהם סב"ל למס
 נחנבלס ביוסי' א"ח על נבילס סא נבילס חייב על סגרון
 ומשום יוסי' א"ח עד שיבא לחך משוי' ואי אסור נבלס
 קדים אי' דס"ל דיוסי' שז לשאר אסורים. ועיין בחוס'
 סירובין ד"כ ד"ס לא יעמוד אדם שחבב ביוסי' ואיש
 מתעיקן דאמרו לו כי ר"ע אומר חס יסמס שבה והאילו
 בפיו חייב והסמס יכי השוב הולאס כד"י סא צעירנא
 דמחייב עליוסו דכיוי בהנחת סגרון אחי' לא מחייב
 סמלס

10

הוא לא עדין שיעמו במשעו אלא אהוואס נמי מחייב משפט
בלפט דחטיב כמנהג וסא קחני יוסי' ומוכה דחייב בנהגה
גהרן וסבן ועיין באמרי בינה שם ודיברו מזה האחרונים.

סימו קל

הנה הפמ"צ בסוי' חרייב צמ"ז סק"ד כחצ דייל ביוסי' דכחצי וענינס אה נפשוהיכס אף ח"ש אסור מסי' דפכ"פ לא הו מעונס וחדש פטי"ז דביוסי' ח"ש אסור באיסור עשש ע"ש ודבריו חמוטין דכחצ לשי"ם ר"פ יוסי' דאמר דלר"ל דס"ל בכל החורס ח"ש מותר מסי' ס"ה ביוסי' ולדברי הפמ"צ אין ראי' דייל ביוסי' דכחצי וענינס אסר ר"ל מזה. ובירושלמי איהא מזה ר"ל ביוסי' דח"ש אסור ו"ל ג"כ דכחצ וענינס ופטי"ז פלס דרפתי לומר ע"ד פלפול בסחירה שש"ס דידן לסיורשלמי דבש"ס דידן קאמר דלר"ל ח"ש מותר מסי' גס לר"ל וסירושלמי אמר דר"ל מזה ביוסי' וסוה פפטי"ז בספר משין חכמה על חרייב מלוח דף ק"ס דפוס לבצו במאי דקיי"ל דשוחטין לחולה בשבט ואין מאכלין אותו נבילס וכחצ סר"ן ספסס כיון שאיסור שבת הוה פפס אהה ונבבלס חייב על כל חיה מוטב שיטבור על איסור חמור פפס אהה ממש שיטבור כמה פפטי"ז על איסור קל וא"כ ביוסי' דאיסור נבלס אינו חל על איסור יוסי' א"כ אסור לשחוט ביוסי' לנודך חולה ומוטב שינבלס סכריי כיון דאיסור נבלס אינו חל על יוסי' עיין בחוסי' שבטוח כ"ד ועפ"י"ז סקסס בסוגיא דחולין דק"ל דריסי' יליף מקב"ל דשבת הוה יוסי' הוה דאס שג ועשה מלאכה ביוסי' שחל בשבת דחייב שחיס ע"ש וקסס מג"ל דבכל פטי"ז מלאכות סדין קן דחייב שחיס סו י"ל בכל המלאכות חייב רק משום שבת כדאמרינן שם בש"ס דשבת משום דקב"ל וקיימא חטיב קדים ליוסי' ע"ש בש"ס ובפרט די"ל דשבת הוה מוסיף משום דהוה ב"י מיחה ב"ד ובמ"ש רש"י שם ביוסי' לא הוה רק כולל וריסי' ל"ל איסור כולל אס לא בחמור ע"ש בש"ס א"כ י"ל דרק משום שבת חייב דהו יכול לחול אף באח"י ועיין בשאג"א ס' יוסי' וכחצתי בה לקמן בסוי' שאח"י וקראי דשבת הוה יוסי' ואחי לאיסור שבת אהה בגוואל ששחט לחולס ביוסי' שחל לסיח בשבת דבה כיון דמשום יוסי' אסור לשחוט לחולה כ"ל משום דאין איסור נבלס חל על יוסי' ס"ה דחייב משום שבת ג"כ אפי"ג דבשבת לחודא מותר לשחוט לחולה מי"מ ביוסי' שחל בשבת דבלא"ס אסור משום יוסי' ממילא חייב משום שבת ג"כ ובה שפיר חייב שחיס ולא טבל לומר דשבת קדים דכיון דעיקר החיוב נלמח משום יוסי' דבלא יוסי' הוה מותר לשחוט בשבת לחולה ובה מיירי קרא דחייב שחיס ומג"ל לרבווי מקרא סג"ל לכל המלאכות. ע"ש בדבריו:

כ"ל וא"ש דברי ספי"ס דילן דח"ש דיוסי' הוה כח"ש דכל החורס וממילא לר"ל גס ביוסי' ח"ש מותר מסי' אמנס לפמ"ש החוסי' שבטוח שם לחצחה הוה מי"ע ולא רק חקן הלאו בלא"ס ל"ק קושיות המפסח"כ סג"ל כיון דאיכא איסור דשאינו זכוח דהוה הוה עוד קודם שנהבבלס ובה האיסור עוד קודם יוסי' וא"כ גס ביוסי' מותר לשחוט כדי שלא יטבור החולה על כל חיה בעשש שא"ז אף דכחצ איסור קל עבר איסור שחיסט מכל מקום מוטב לפבור ס"ל באסור חמור ממש שיטבור החולה כמה פפטי"ז וכמ"ש סר"ן סג"ל ושפיר י"ל דח"ש אסור משום וענינס כ"ל. וסנס במפסח"כ שם כחצ דלר"י ירמ"י ביומא דל"ו דאמר אליבא דריסי' דלאו דנבילס הוה נלי"ע א"ל לומר לדרי' דחצחה הוה עשש דא"כ למ"ל לאו דנבילס כיון דלר"י סג"ל אליבא דר"י ירמ"י ליכא מלקוח בלאו דנבלס הרי עשש איכא בלא"ס וע"כ לדרי' חצחה לא הוה עשש רק חקן הלאו ע"ש בדבריו וא"כ אצ"ל כמ"ש דמותר לשחוט משום עשש דחצחה כ"ל וא"כ מוכח דח"ש לא הוה בכלל וענינס דא"כ קסס מג"ל לריסי' דחייב שחיס ביוסי' שחל בשבת בכל המלאכות וכ"ל. [ואף דאמרינן שם בחולין ק"ל אופך וריסי' ס"ל דא"כ אלא אחת ע"ש משום דלמסקנא לא אמרינן אופך ושפיר מוכח כמ"ש] וא"כ א"ש דבש"ס ביומא שם ר"פ יוסי' אצ"ל אליבא דר"י ירמ"י דכחצ מחרץ שם לא נלרכס אלא לח"ש לכך שפיר מקסס מר"ל דס"ל ח"ש מותר מסי' דלר"י ירמ"י מוכח דיוסי' שוה לכל האסורים וכ"ל. אבל סירושלמי ס"ל כחצי וימא שם ל"ו דגס לריסי' לא הוה נבילס נלי"ע ושפיר י"ל דחצחה הוה מ"ע ושפיר י"ל דח"ש אסור משום וענינס וסבן וא"ש ונחמד בפזכש"ה:

ובנה דברי המפסח"כ לנאורס בל"ז ל"ק קושיותו לפי מה דאמרינן ביבמות ל"ב דאף באין איסור חפ"א מי"מ לקבורו בין רשעים גמורים חל וסייט דלאיסור חל רק אין לוקין עליו אבל הרי אסורין יש א"כ אף אם נבלס לא חל על יוסי' מ"מ איסור נבלס חל ומותר לשחוט כדי שלא יעשה החולה איסור כמה פפטי"ז. אף מלאחי לחכס אחר שסוכים מדברי סג"ל סוי' ס"ע דטיי דאיסור אינו למלקוח שוב אינו יכול לחול על איסור אחר גס לקבורו בין ר"ג וליכא חרי אסורי כלל וא"כ לר"י ירמ"י דלאו דנבלס הוה נלי"ע ואין לוקין לריסי' שוב ליכא חרי אסורי וא"ש ג"כ דדוקא לר"י ירמ"י קסס קושיות המפסח"כ ומוכח דח"ש אין אסור משום וענינס וכ"ל וסבן. ובמ"א כחצתי דלריסי' יש ללמוד מדנבלס חל על איסור חלב ס"ה דחל על כל האסורים ע"ש וי"ל ג"כ דלריסי' דהו נלי"ע א"ל לדרוש כלל דהחורס אמרס יבא איסור נבלס וחול על איסור חלב דלמאי כ"מ כיון דבלא"ס אין לוקין על לאו דנבלס יש לפלפל עוד בהם וסן לחכס ובטיקר דברי המפסח"כ בל"ז י"ל כיון דמשום יוסי' מותר לחולס הוה נליכא איסור כלל ושפיר איכא משום נבלס ועדיף לשחוט ולא יאכל נבלס ול"ש בה אף איסור חפ"א כיון דיוסי' סוכר ועיין בנ"י מסי' סוי' ל"ו א"כ שכתב ג"כ כהמפסח"כ ומלאחי במרכבה המנסה ח"ב פ"ד מה' מאכלות אסורות כ"ז ערסה דברי סר"ב כמ"ש דלח שייך בה אף איסור חפ"א וי"ל דהו חלוי אס אסורין סוהרו אלא פקוח נפש או דחון דאס נימא דלא הוה רק דחוי' וי"ל דשייך בה אלא חפ"א ובמ"ש סר"ל ביבמות דל"ג ע"ש בהא דאמר ספי"ס גוון שחך אצטנו בסבין סמאלס וכבר דברו מזה האחרונים ואין לסארקין:

עוד י"ל דבגוף הדבר שכתבו החוסי' שבטוח דלאו אינו חל אעפ"י עיין בפמ"צ יוד בפח"י ל"ה שחיסט שכתב דסרמצי"ס לא ס"ל כהחוס' ע"ש וי"ל לפמ"ש רש"י

אמנס י"ל דבאמה נבלס חל על יוסי' כיון דיוסי' הוה כחצ בכוונתו ונבלס הוה כחצ א"כ שפיר יוכל נבלס לחול על חיה דליכא עוד משום יוסי' ושפיר יטבור החולה על כל חיה משום נבלס ואף דח"ש אסור מסי' ואסור משום יוסי' גס כחצ מי"מ על ח"ש חל איסור אחר כמ"ש החוסי' שבטוח שם ועיין דריסב"א קדוהן דפי"ז שביא קן בשם יש מפרשים ועיין בשפטי"א ס' אסורי ביא' וצברוך עמס שער סג"ל דין ג' וא"כ גס ביוסי' מותר לשחוט לחולה ל"ק קושיות המפסח"כ אמנס אס נימא כדברי הפמ"צ סג"ל דביוסי' איכא עשש דוענינס כמ"ש נסחר חירון זה דעל איסור עשש אינו חל איסור נבלס וכמ"ש החוסי' שבטוח שם. וא"כ לפי זה מוכח מדברי ריסי' דלא"ל דח"ש אסור משום וענינס.

כלב ונוסף לזה הוא קשה כעץ א"כ הרי פרח מהושעלאטין הזה כל תורת אוכל ולפיכך הרי הוא דומה שפיר לכרכה בסבי ומותר לבלוע אותה בפסח אפילו לחולה שאין בו סכנה עיי"ש, ולא מובן מדוע שלא נחית מטעמים אמורים אלה להתיר אפילו כשעשויים מחלב-חטה בכל היכא שעשויים ג"כ בדרך האמורה, וכדברי החו"א.

ג) ומצאתי בספר שו"ת לבושי מרדכי להגאב"ד ממאד זצ"ל 'חאו"ח סי' פ"ו שכתב ג"כ להתיר למי שיש לו מיגרען (כאבי ראש) לבלוע בפסח כדור (פיללע) שמערבין בתוכו קמח בתערובות מים לדבוק בעלמא וכיו"ב בהיות דכבר היה נוקשה ע"י תערובות הדברים המרים, והאריך בזה, ולבסוף סיים את דבריו בלשון זה: ועוד נראה לענ"ד לצדד להתיר ממש השבוי"ט סי' ע' ח"ב ביר"ד בבאקס דם משום דהוה שלכה"ג ונעשה כעץ בלא לחלוחית, ועוד חולי אברים הפנימיים הוה כמכה של חלל דמחללין עליו השבת עיי"ש, והכא כולא איתנהו ביה עיי"ש.

ועוד לו שם בסי' פ"ו הוסיף לבסס דבריו, וחידש גם חידוש נפלא, והוא, דאם תוקף אותו המיגרען בליל הסדר בשעת אכילת מצה ומרור, אוי יש סברא מיוחדת להתיר לו לבלוע כדור להשקטת הכאב, והוא בהיות דידוע דבהני חולי מיגרען כל אוכל תתעב נפשם וכל אכילה כ"ש מקרי לגבם אכילה גסה, ואכילה שמזיקה אין שמה אכילה לענין קיום מצות אכילת מצה ומרור ולא יוצאים כלל ידי מ"ע דאכילת מצה ממה שדוחקים עצמם לאכול בע"כ, וא"כ הוה בעידנדא דאכיל סמי רפואה הנ"ל שאסור מדרבנן מקיים מ"ע אכילת מצה ומרור, ואיכא מאידך איפוא מצוה מדרבנן להשתדל ולעשות פעולות למען קיים מ"ע דאורייתא עיי"ש ביתר אריכות.

ב

ד) ומדי הזכירי מהס' עצי הלבנון אודות כמוסות העשויות מחומר ג'לטינה, אעתיק מה שהשבתי על כך מכבר.

ב"ה, י"ד מנ"א תשכ"ז, ירושלים עיה"ק תובב"א.

לכ' הרה"ג וכו' מהר"ר יהודה אנסבכר שליט"א רב איחוד שיבת ציון — תל-אביב

שלום וברכה. מכתב-שאלתו קבלתי ביום ועש"ק והנני ממנה בזה להשיבו.

מה ששואל אודות חולה שצריך לבלוע כמוסות לרפואה ורופא יר"ש יעץ לו לפתוח הכמוסות להוציא את אבקת התרופה בגלל חומר הג'לטינה שהכמוסות עשויות ממנו. אבל הדרך המוצעת איננה פשוטה. בפרט בגלל אבקת השורפות פה וגרון בניעוץ. לזאת מבקשני להשיבו אם אפשר להקל בדבר ע"י היתר בליעת הכמוסה הסגורה.

ואשיבנו בקצרה, הנה בספרי שו"ת ציץ אליעזר ח"ד הדפסתי תשובה ע"ד הג'לטין מאת הגאון הגר"י אברמסקי שליט"א, וכתבתי שם גם הות דעתי, וכמו"כ יעיון עוד בתשובתי שהדפסתי ע"ד היתר לקחת רפואת הבנג'ין בספרי צ"א ח"ו סי' ט"ז, ונוספות כתבתי גם בח"ז סי' ל"ב אות ח' יעו"ש, ועפ"י היסודות וביורורי הדברים שכתבתי שם יראה פשוט כי בנידון שאלתו מותר לחולה אפילו שאין בו סכנה לבלוע הכמוסות הסגורות וא"צ לייגע א"ע להוציא אבקת התרופה בגלל חומר הג'לטינה שהכמוסות עשויות ממנו ומה גם לסבול מהאבקות השורפות פה וגרון בניעוץ. ונוסף על צדדי ההיתר שישנן בדרך כלל על חומר ג'לטינה הנעשות בצורה כזאת של יבשות וכו', הרי בנידוננו הר"ז גם שלא כדרך הנאתן וגם פחות מכשיעור ולחולה, יעיון אריכות דברים בזה בשו"ת כתב סופר חאו"ח סי' קי"א עיי"ש, ופשוט.

פרק כא

ד. הכנסת מזון לחולה ביוה"כ שלא בדרך אכילה ואם יש לחזר תחילה אחר אמצעי כזה לחולה הצריך לאכול. ב. האכלה והצלה ע"י גדולי ישראל.

אודות אם יש לחזר בחושי"ס שצריך לאכול כשיעור או פחות מכשיעור שיתנו לו זאת אם אפשרי דרך וריקה או דרך החלחולית כדן מאכילין אותו הקל קל תחילה.

א) הנה אמנם הכנסת מזון מגוף שלא דרך הפה הו"ל קל יותר דהו"ל שלא בדרך אכילה כלל, וכך מצינו בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' קכ"ג שהשיב אודות איסור אכילה ביוה"כ דמה שעושים הרופאים חוקני מזון דרך המעים אין זה בגדר אכילה כלל, ודוקא דרך אכילה בפיו חייב משום הנאת מעיו ולשיטת השג"א גם בשלכד"א אבל לא בכנס דרך מעיו, ועוד לו שם בסי' קכ"ד אודות אחד שנחלה בגרונו והרופאים עשו לו ניתוח ועשו נקב בחלקת צוארו ודרך שם יאכילוהו בשפופרת באופן שאין המאכל נוגע בחיך כלל. והאיש חלש והרופאים יאצו שיאכל וישתה הרבה גם ביוה"כ כדי לחזק גופו, והעלה גם בזה דהו"ל שלא בדרך אכילה ופטור עיי"ש.

ואם המהרש"ם שם בסי' קכ"ד התנה דבאם אפשר שיאכילוהו בפחות פחות מכשיעור בודאי נכון לעשות כן ואם לאו יאכילוהו כפי מנהגם, הרי מצאתי בספר שו"ת יד שלום. סי' נ"א שהעלה על שאלה כיו"ב בזילוף אוכלים ומשקים לתוך הגוף ביוה"כ דמכיון דל"ה דרך אכילה לית דין צריך בושש דא"צ להמתין בזה בכדי אכ"פ כיון דלא בא דרך פה וגרון כלל, ופשיטא דאין חילוק בזה

11

בין מולף כשיעור כ או והכי מצינו גם בשו"ר אודות אם מותר ומשקה לתוך הגוף ע' דהדבר פשוט שאין ז שחידש הח"ס דביוה"כ הנאת מעיו, מ"מ זהו שלא בדרך אכילת הג כלל ל"ש בזה שום ומה שמייחב דעתו של יו

ומעניין הדבר שכל אחד מהם לא ו דוקא בחולה שיב"ס, הוכחה על להיפך שה שהרי כתוב שם בלשון שיאכל וישתה הרבה ל שאכל סכנה של ממש ולשם הבהרה בזה נראו חאו"ח סי' קי"א שה אוכלים שא"ר או לאכו לרפואה אלא שלא יח בזה אבל כיון דמידי

ועיון עוד בס' שו"ת שמדבר עוד שפופרת לגרונו ודרך דברי המהרש"ם והוסין לקחה לתוך פיו, והעו ביוה"כ ע"י שפופרת שמאכילין אותו בדרך לאחריה דכל דליכא ל ולפענ"ד עיקר הנימוק ברכה שלפניה וברהמ" ושלד"א וכנ"ל בדברי גם בס' שו"ת מחזה: סי' קכ"ז שהעלה באר לפטור בכה"ג ביוה"כ דמה טוב שישמע וא"כ הדין נותן דצר להאכיל את החוי

ב) אבל לאחרי העיון לחולה בדרך מקום אין לחזר אחר מזון לחולה בדרכים זה עפ"י רוב בגרימת עינו האכילה כדרכה כשיעור

הר"ם ר' אליעזר גורן וליצניקוב זצ"ל

בין מזלף כשיעור כותבת בלי שהיית כדי אכ"פ
או לא עיי"ש.

והכי מצינו גם בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' ס"א שהשיב
אודות אם מותר ביה"כ להכניס לחולה אוכל
ומשקה לתוך הגוף ע"י קליסטרי דרך החלחולית.
דהדבר פשוט שאין זה מסוגי אכילה, ואפילו למה
שחידש הח"ס דביה"כ לא סגי בהנאת גרון ובעיני
הנאת מעיו, מ"מ זהו דוקא באוכל דרך הגרון, אבל
שלא בדרך אכילת הגרון דלא הוה עלה שם אכילה
כלל ל"ש בזה שום חיוב מה שמכניס לתוך מעיו,
ומה שמייבת דעתו שלא בדרך אכילה הוי עינוי לגבי
יה"כ עיי"ש.

ומעניין הדבר שכל שלשת הגדולים האמורים שום
אחד מהם לא טרח להדגיש בדבריו שהמדובר
דוקא בחולה שיב"ס, ומהמהרש"ם יש עוד לכאורה
הוכחה על להיפך שהמדובר כשאין בו ממש סכנה,
שהרי כתוב שם בלשון "שהאיש חלש והרופאים יאצו
שיאכל וישתה הרבה לחזק גופו", ומהך לישנא משמע
שאבל סכנה של ממש מאי האכילה לא היה לפניו.
ולשם הבהרה בזה נראה לציין לדברי שו"ת כתב סופר
חאו"ח סי' קי"א שהעלה דמותר לחשאב"ס לאכול
אורלים שא"ר או לאכול שלא כדה"ג, וכשאין האכילה
לרפואה אלא שלא יחלש ביותר יש לצדד להחמיר
בוה אבל כיון דימדי דרבנן הוא המקיל לא הפסיד
עיי"ש.

ויעוין עוד בס' שו"ת ארץ צבי (פראמער) סי' כ"ח.
שמדבר עוד מדרך האכלה שתוחבין לו
שפופרת לגרונו ודרך שם מורידין לו מזון, והביא
דברי המהרש"ם והוסיף עוד נימוק מכיון דליכא
לקיחה לתוך פיו, והעלה ג"כ דמותר להאכיל לחולה
ביה"כ ע"י שפופרת הנ"ל, וכמו"כ העלה דחולה
שמאכילין אותו בדרך זאת א"צ לברך לא לפניו לא
לאחריה דכל דליכא לקיחה לפיו ל"ח אכילה עיי"ש,
ולפענ"ד עיקר הנימוק בזה הן לגבי יה"כ והן לגבי
ברכה שלפניה וברהמ"ז מפני שאין זה מסוגי אכילה
ושלד"א וכנ"ל בדברי הגדולים, וכך מצאתי כעת
גם בס' שו"ת מחזה אברהם להגאב"ד מבראדי ז"ל
סי' קכ"ז שהעלה באריכות דברים, ומכח נימוק זה,
לפטור בכה"ג ביה"כ וכן מברכת המזון (ורק כותב
דמה טוב שישמע ברהמ"ז מאחר) עיי"ש.

וא"כ הדין נותן דצריכים לכאורה לחזר באמת
להאכיל את החולה בדרך האמורה אם אפשרי
הדבר.

(ב) אבל לאחרי העיון נראה דאעפ"י שהכנסת מזון
לחולה בדרך האמורה היא קלה יותר מכל
מקום אין לחזר אחר זה תחילה, דראשית הכנסת
מזון לחולה בדרכים האמורים שלא דרך הפה כרוכים
עפ"י רוב בגרימת עינוים לחולה, ומכיון שהותרה לו
האכילה כדרכה כשיעור או פחות מכשיעור אין לחזר

אחר דרך קל באיסור הזה מאחר שגורמת לו יסורי
גוף, ושנית גם התועלת וההכרחא לגוף הבאה כתוצאה
מהאכילה לא תוכל תת האכלה בדרכים האמורים
כדרך שנותנת האכילה בדרך הטבעית שהוא דרך
הפה והגרון, וכך שגור בפי הרופאים להשיע ככזאת
לחולה שיתאמץ לאכול ככל האפשר אכילה טבעית
ממה שיאכילו בדרכים האמורים כי מרחק רב
ביניהם להשגת התועלת והסיפוק הדרוש לגוף ואשר
ישיג כתוצאה מזה.

ובעצם הרגיש מזה גם המהרש"ם בתשובתו שם
בסי' קכ"ג, שאחרי שהסיק את מסקנתו
שעשיית חוקני-מזון דרך המעינים לכו"ע אין זה בגדר
אכילה ושתייה כלל הוסיף לכתוב וז"ל: ומכל מקום
בודאי אין לסגף חולה הצריך לאכול ביה"כ אפילו
רק פחות מכשיעור ולזונו בחוקני מזון דכבר כתבתי
שחיותו של אדם מן הדם כי הדם הוא הנפש ובהכ"ג
שאינו מתעכל הוא בכלל עינוי נפש ויוכל לבא לידי
סכ"ג עכ"ל, הרי בהדיא שאין לחזר בזה אחר הקל
תחילה, ובדומה לנימוק זה ישנו בכל היכא שמאכילין
את החולה שלא בדרך הטבעית שהיא דרך הפה
והגרון (לאפוקי גם הכנסת מזון באמצעות צינור דרך
הפה וכדומה), דשום הונח בדרכים הלא טבעיים אינה
נותנת לגוף התועלת כפי שנותנת האכילה הטבעית
דרך הפה בלעיסה ובבליעה ובהונת הדם.

שוב נזכרתי שנשאל על כך גם בשו"ת דובב מישירים
ח"ג סי' פ"ח בנוגע אם להעדיף לתת זריקה
מזון שחסר הנאת גרון (ובנוגע לדין זריקה דברתי
מזה בספרי שו"ת צ"א ח"ח סי' ט"ו פרק י"ד אות
י"ב עיי"ש), ואחרי שהאריך לפלפל ולהוכיח דגם
איסור אכילה יוהכ"פ תליא בהנאת גרון, סיים וכתב,
דעכ"ז להלכה דעתי שלא לסגף כי הוא בכלל עינוי
נפש ויכול לבוא לידי סכנה עיי"ש, ומוכח שם
דהסתמך בזה על המהרש"ם ז"ל שהזכירו בסמוך
למסקנתו הנ"ל שהעלה בכזאת ממש בנוגע לעשיית
חוקני-מזון, ודימה לומר כן גם בנוגע לזריקות-מזון.
ג) וא"כ כמה גדולים דברי המהר"ל (בה' יוה"כ),
שכמו שהדין הוא לגבי שבת כמו כן כתב
גבי האכלת חולה ביה"כ, דאם מאכילין חולה מחמת
אונס או מאכילין אותו חשובים גדולי העיר, משום
דאינם בקיאים הכל, דילמא יפשעו בנפש וסבורים
שאינו צריך וימות ע"ש, וכמו"כ בהנ"ל.

ועובדא כזאת הרי מצינו בירושלמי פ"ו דיומא ה"ד
דאיתא: רבי חייה בר בא הוי משתעי הדין
עובדא, חד בר נש הוה מהלך בשוקא וברתיה עימיה
אמרה ליה ברתא אבא צחיא אנא (צמא אני) אמר
לה אורכין ציבחר (המתיני מעט) א"ל אבא צחיא
אנא א"ל אורכין ציבחר ומתת. ומבאר השיירי קרבן
שם דקמ"ל בהאי עובדא שאין לסמוך על זה שאין
יצר הרע תאב אלא בדבר האסור שבודאי ילך לו

12

בעזרה שיי"ת

Starnbuch, Moses

מועדים וזמנים השלם

כ ו ל ל

חידושים, ביאורים, הערות וליקוטים על כל מועדי וזמני השנה
ושיעורים ע"ס המסכתות: ר"ה, ביצה, יומא, סוכה

חלק ראשון

ראש השנה, ימים טובים, יוה"כ וסוכות

מ א ת

משה שטרנבוך

נין וכד לרבינו הגר"א זצ"ל

מחבר ספרי מועדים וזמנים וביאור להגדה של פסח

הוצאה שלישית

עם הגהות והוספות

פעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשכ"ט לפ"ק

אם שותה מר לא יסתכן, ורצה דוקא למעבד הכי, ולע"ד נראה לכאורה ברור שאינו מחוייב בכך, דמאחר שתולה במחלה שיש בו סכנה ושרי לו לשתות אין צורך לשנות ולשתות מר שיש בזה שנוי והוא כלאחר יד, וכן מבואר ברמב"ם בפ"ב דשבת שפוסק שהשבת כחול לחולה שיש בו סכנה לכל מה שצריך, ומתאי טעמא נראה שאין צריך לשנות, ואפילו לשיטת הרמ"א בא"ח (שכ"ח) שאם אין דחוי ואיחור בכך ראוי לשנות גם במלאכת שבת, היינו בשבת שאין שנוי בהנפעל רק בהמעשה, אבל בצום יוה"כ אם אוכל או שותה מר הוה שנוי בהנפעל והיינו בהאיכות שאינו מסלק הפיקוח נפש כדרכה, ולא מצינו שחייבו חכמים לשנות בזה, וע"כ ביוה"כ מי שצריך לשתות נראה ששותה כדרכו כנלע"ד, וכמדומני שכן המנהג פשוט, וא"ש בזה הא דאין מחייבין להעביר ביוה"כ אוכל להחולה דרך זריקות ובוה אין חשש כלל, שאין חיוב בחולה שיש בו סכנה לשנות כמו שביארנו, וע"כ אוכל כדרכו וסגי (ס).

אבל כל זמן שלא נתברר לרופאים שהמחלה מסוכנת אינם מתירין ח"ו וטעם הדבר שמרן זצ"ל היקל באכילת חולה שיש בו סכנה, אבל אינו מיקל ח"ו בקביעות חולה שיש בו סכנה, רק אם מתברר שסובל ממחלת לב והתענית מזיק לו לדעתו אין צריך אומד, רק לדעתו מחוייב לאכול כה"ג כדרכו בחול, אבל אינו מיקל במחלות כלל, שדין חולה שיש בו סכנה שוה לכל הפוסקים שתלוי בקביעות רופאים דוקא שיחליטו שהמחלה שסובל מסוכן לחייו והתענית יחלישו כמ"ש וז"פ.

76

ובוכרוני שהייתי עם ת"ח אחד חולה שיש בו סכנה, והרופא ציוה שאין לו להתענות רק ישתה עכ"פ כמה פעמים ביום, והתחכם החולה ודרש דוקא מהרופא שיערבו בו עכ"פ איזה דבר מר שלא יעבור על איסור תורה, דהסכמת הפוסקים שאין עוברין אלא אם אוכל דרך אכילה ביוה"כ וכמבואר ברמב"ם פ"ה דיסה"ת, והרופא הסכים שיכולים לערב דבר מר אם החולה מתעקש בכך, שגם

סימן סא

הערות וחידושים בפייט דעבודת יום הכיפורים

- וכל שכן ביומו) ונבאר כמה חילוקים בין שתי הנוסחאות.
- (א) בנוסח ספרד השמיטו פייסות ליוה"כ — בנוסח אשכנז ישנו.
- (ב) בנוסח ספרד שבידינו מבואר דקידוש ראשון ג"כ מקדש בשל זהב ולא בכיור (דלא כרש"י ורע"ב) — בנוסח אשכנז לא הזכירו דבעינן בראשונה של זהב.

רק במציאות, אבל כאן אי נימא אין איסור חל על איסור ולא חל איסור יוה"כ כלל, מבטל מעליו באיסור נדר לגמרי איסור יוה"כ שלא יחול עליו, ואיסור מבטל איסור לא אמרינן, וכן במלאכת שבת לא אמרינן אין איסור חל על איסור שלא יחול עליו כלל איסור שבת, וא"ש שבפוסקים לא המציאו ביוה"כ העצה דנדר, וגם בכלל הרבה אחרונים הסכימו שגם במקום דלא חזי לאיצטרופי חזי ברנע אחרון דיוה"כ אסרינן חצי שיעור, דלא בעינן בפועל חזי לאיצטרופי שאינו אלא סימן, ואפילו בפועל אין איסור בשיעור שלם יש איסור חצי שיעור, וא"כ הכא נמי יש לאסור ואכמ"ל ודו"ק היטב כי קצתני ויש הרבה להאריך ולפלפל בכ"ז, ובכלל יש פוסקים דס"ל דבאין איסור חל על איסור יסודה רק לעונשין בבית דין אבל האיסור נשאר ולכן חמור בזה לקוברו בין רשעים גמורים, ולדבריהם נשאר כאן איסור יוה"כ אף שלא חל על נדר, אבל שיטה זו תמוה מתרומה טמאה דמיירי רק בדיני שמים, וטמא האוכל פטור שאין איסור חל על איסור, ומוכח שמהני נמי לדיני שמים, ושוב א"ש עצה הנ"ל ואכמ"ל בכ"ז.

בפייט דעבודת יוה"כ מצינו שתי נוסחאות המקובלין במדינותינו היום, נוסח אשכנז היא "אמיץ כחי", ונוסח הספרדים לומר "אתה כוננת", והבית יוסף (תרכ"א) האריך לבאר כמה דיוקים בנוסח "אתה כוננת" המיוחס ליוסי בן יוסי כהן גדול, ולפנינו יבואר בקיצור גמרין איזה הערות וחילוקים בשתי הנוסחאות (ובסידור רמ"ק כאן מביא שחייבין לעסוק בביאור פרטי סדר העבודה לפני יוה"כ

77

ב) והגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל הורה בשעת המגיפה שהיה סכנה להתענות, שכל אחד ידור קודם יוה"כ הנאה מכיז דכל אוכלין ומשקין וכן ממלאכות, וע"כ לא חל איסור יוה"כ על נדר, ושרי לאכול לכתחילה כה"ג חצי שיעור דהיינו פחות מכזית, שאין בזה איסור חצי שיעור דיוה"כ, שאפילו יאכל כשיעור אין איסור יוה"כ שלא חל על איסור נדר ותו אין בפחות מכשיעור איסור חצי שיעור, ומכא נדר אין איסור חצי שיעור שלא אסר ע"ע אלא אכילת כזית דוקא, ופסק דינו הובא בספר "דברי צבי" (סימן ו), וכן בדרשות הגאון הנפלא בעל "תפארת יעקב" זצ"ל מחרשא מובא שנהג כן בעת חליו, ובפוסקים לא מצינו עצה זו, ולדברינו א"ש דמה שנדחה הותרה ואין צורך לחפש עצות בנדר, אמנם העיקר נראה לכאורה שנוכל לומר מסברא שלא שייך בזה בכלל דין אין איסור חל על איסור, דאפילו נימא דבעלמא כשאין איסור חל על איסור לא חל השנייה כלל, היינו דוקא בנבלה על טריפה, או טריפה על אבר מן החי וכדומה שבחתיכה זו לא חל אבל האיסור נשאר עליו בשאר חתיכות שבעולם, ואפילו באשה אח ואחות אשתו האיסור נשאר בשאר קרובים, ואם אין לו, החטורין

15

תורה שבעל-פה

הרצאות בכינוס הארצי הארבעה עשר לתורה שבעל-פה

בעריכת

יצחק רפאל

הוצאת מוסד הרב קוק • ירושלים תשל"ב

עליו דין רודף אשר התורה אמרה שמצוה להרגו אפילו בשבת כדי להציל את הנרדף, לכן אין שום חיוב לבזבז אפילו פרוטה אחת כיון שהפסד הממון איננו להמנע מעבירה אלא להמנע מדבר שהוא היתר גמור בין אם זה הותרה ובין אם זה רק דחוייה.

ואף שהלכות שבת הן כהררין התלוין בשערה וגם ענין זה שאנו דנים בו חמור מאד, מ"מ נלענ"ד דלגבי פקו"נ כיון שאמרה תורה, וחי בהם' ולא שימות בהם, לכן אף אם רק דחוייה היא ה"ז השיב כהיתר גמור וכמו שבימות החול אין חייבין להפסיד ממון או לטרוח הרבה אם אפשר לבשל עבור החולה משלו כך גם בשבת [וקיל טפי מקבורת מ"מ ע"י כהן דאפשר שאסור לעבור על ל"ת משום הפסד תכריכין שלן] ואף אם נאמר דלענין קרבנות דטומאה דחוייה בצבור שאם אפשר לעשות בטרהרה ע"י בזבז ממון דחייבין בכך, מ"מ הכא דכתיב, וחי בהם' נראה דקיל טפי, דאי לא תימא הכי תתחייב כל אשה מעוברת הנכנסת לחדש התשיעי להריונה לשכור חדר סמוך למקום הלידה ולהיות שם כל השבת כדי למעט בחילול שבת שהרי גם על ספק איסור חייבין לבזבז ממון ואם היא עצמה עניה יתחייבו אחרים לבזבז ממון עבור כך כדי למנוע ספק חילול שבת כמו שחייבין ליתן מממונם בשבת עצמה עבור כך [צ"ע הרי נפיש רבואתי דסברי שלצורך הצלת אדם ממיתה חייב אדם לבזבז כל ממונו, ראה במהרש"ם ח"ה סי' נד ועכ"פ עד חומש חייבין ודאי לכו"ע ומעשים בכל יום שגם שומרי תורה לא זיהרי בהכי] ומה שאמרו במעוברת שתכין כל מה שדרוש לה מלפני שבת נראה שאין זה ממש מעיקר הדין. גם לא שמענו על מי שאסור לו לצום ביוהכ"פ שיתחייב להוציא ממון עבור הזנה מלאכותית דרך הורידים כדי להמנע מלאכול ולשתות ביוהכ"פ, ואע"ג שהחולה עצמו ודאי חייב גם להוציא ממון, מ"מ רואים שלא הצריכו חכמים למיעבד טצדקי ולטרוח הרבה בפקו"נ. [צ"ע אם היה חולה מותרין בזמננו בנעילת סנדל ביוהכ"פ לרש"י ורמב"ם שסוברים דאסור מה"ת כיון דבזמננו אפשר שפיר בסנדל טוב שאינו של עור] ומצינו נמי בפסחים דף ע' ע"ב שאם מת הנשיא בערב פסח מצוה על כל ישראל להתעסק בו ואין חוששין למה שהפסח יעשה בטומאה גם למ"ד טומאה דחוייה בצבור. וגם נלענ"ד דלדעת הקרית ספר שכתב בפשיטות בהל' מאכלות אסורות פי"ד: ..ונראה דהא דאמרינן מאכילין הקל הקל תחלה לא הוי אלא מדרבנן דמדאורייתא אין לך דבר חמור שעומד בפני פקו"נ אלא ע"ז ג"ע וש"ד כדלפינן להו בדוכתייהו הא שאר איסורין כולוהו אין עומדין בפני פקו"נ, ולא הביא ע"ז שום ראיה, מסתבר ודאי כדאמרן שהרי לא מצינו שתיקנו חכמים גם על אחרים שצריכים להפסיד ממון משלהם או להשאר בחושך [דברי הקרית ספר הם חדוש גדול ורבים חולקים עליו, כי מצד הסברא נראה דאם הקל והחמור הם לפנינו למה יהא מותר להאכיל את החמור ללא שום צורך, ועיין במשנה ברורה בבאה"ל סי' רעה דאם אפשר לעשות עצה אחרת וחילל שבת חייב הטאת, גם יתכן שהקרית ספר כתב כן רק כשנותנים להחולה עצמו מאכלות אסורות אבל לא כשאחרים צריכים לעבור עבירה כחילול שבת וכדומה ועיין גם באו"ש שם הל' יד, אבל מ"מ גם אם ננקוט דחויבא דמאכילין הקל הקל תחלה הוא מה"ת, מ"מ לא מצינו שיש גם חיוב לאחרים להפסיד ממון משום כך.] ואף שלענין כל עשה דוחה לא תעשה שבש"ס שפיר נראה דהקל הקל תחלה הוא מדאורייתא וגם חייבים לבזבז ממון למנוע דיחוי הל"ת, מ"מ שאני הכא דכתיב, וחי בהם', ואף שחייבין ודאי לבזבז ממון וגם לעשות כל מיני טצדקי כדי לברוח מאותם המקומות שמחמת גזירת מלכות א"א לשמור שבת או שאר מצוות התורה, מ"מ אין זה שייך כלל לחולה שיב"ס אשר החילול שבת

הרב שלמה זלו
 עבירו הוא מצוה גדול
 דמיקרי ולכן חיוב גם
 מאכליו מלפני השבת
 לקדשו' וצריכים לדאוג
 שיב"ס שאם יודעים ע'
 וכמו"ש החת"ס בחיו
 לילדת ולחולה ולצרנ
 שלא יעשה כהן טצד'
 שחייב מה"ת לעשות
 תלד בשבת וכדומה ו
 אין חייבין מעיקר הדי
 להלך בפלוגתא דהרו"
 הדין אין אדם חייב
 חסידות, וכמו"כ אין
 סבל אחר דכיון שאינו
 ,והוי בהם' מבלי לגר
 גם מבואר בשו
 לכבותה בין אם היא
 דכבוי זה משאצ"ג
 בו ג' חולים ושאינ ו
 צערא דרבים אם א"
 סי' רעה מהפמ"ג. אך
 דכתב הרא"ש בריש
 ליקחנו ולהשליכו מע
 כירה לטלטלו ולהוליך
 מותר אפילו בשביל י
 כל רכושו ויהפך לענ
 שחייב אדם לבזבז כ
 נזכר בשום מקום לח
 שיעמדו שם ולהזהיו
 הטריחוהו חכמים בטו
 דעת הר"ה והגאונים
 צריכה לגופה וגם יט
 גחלת אדומה בשבת
 צוננת ועלול להנזק
 מותר לחלל שבת וי
 חיוב להמתין עד ש
 הגחלת כדי להמנע
 הכהן להמתין שעה
 של מת מצוה וצרי

עבורו הוא מצוה גדולה עד מאד ולא ח"ו עבירה, משא"כ גזירת מלכות רק אונס הוא דמיקרי ולכן חיוב גמור הוא לברוח משם, וכמו כן פשוט הוא שחייב כל אדם להכין מאכליו מלפני השבת כדכתיב, והיה ביום הששי והכינו' וכתוב, זכור את יום השבת לקדשו' וצריכים לדאוג בימות החול לכל מה שיצטרך בשבת, ומסתבר דה"ה נמי בחולה שיב"ס שאם יודעים שיצטרך למים חמים בשבת צריכים ודאי להכין הכל מלפני השבת, וכמו"ש ההת"ס בחיו"ד סי' שלח: , וכי אין אנו מצווים להכין בע"ש כל ההכנות ליולדת ולחולה ולצרכי מילה כדי שלא נצטרך להלל שבת" [עיקר כוונתו שם לאפוקי שלא יעשה כהן טצדקי להטמא למתים אם אפשר ע"י אחרים עיי"ש אבל אין כוונתו שחייב מה"ת לעשות כן] אך אעפ"כ נראה דלענין החשש שיחלה מחר או שהמעוברת תלד בשבת וכדומה בכגון דא שפיר אמרינן דהואיל וכמו שהוא עכשיו אין שום צורך אין חייבין מעיקר הדין לחוש למה שישתנה אח"כ בשבת ויהי צורך, ויתבאר יותר בע"ה להלן בפלוגתא דהר"ז"ה והרמב"ן בנתפזרו סממנים במילה, ולכן נראה דאפשר שמעיקר הדין אין אדם חייב ליתן את תבשילו או את נרו ולהשאיר בחשך כי אם משום מדת חסידות, וכמו"כ אין להעיר אחרים משנתם ולבקש מהם נר או תבשיל או לגרום להם סבל אחר דכיון שאינם יודעים לא רמיא עליהו שום חיוב ויש לעשות הכל בהיתר של וחי בהם' מבלי לגרום צער וסבל לאחרים.

גם מבואר בשו"ע או"ח סי' שלד: , גחלת המונחת במקום שרבים ניזוקים בה יכול לכבותה בין אם היא של מתכת בין אם היא של עץ" אפי' כשאין חשש של סכנה משום דכבוי זה משאצ"ג ובמקום חשש של נזק הגוף לא גזרו רבנן. [גלענ"ד דבחדר שיש בו ג' חולים ושאין בהם סכנה מותר לכבות נר בשבת בשביל שיישנו החולים משום צערא דרבים אם א"א להוציא הנר או להעביר החולים, וכן מבואר במשנ"ב בבאה"ל סי' רעה מהפמ"ג. אך צ"ע מהא דמבואר בגמ' דעבור חולה יחידי אסור דמאי שנא מהא דכתב הרא"ש בריש פ"ד ממס' שבת במי שנמצא פרעוש על בשרו ונושכו דמותר ליקחנו ולהשליכו מעליו ולא אסור משום טלטול, "מידי דהוה אקוץ ברה"ר דשרינן בפרק כירה לטלטלו ולהוליכו פחות פחות מד' אמות", והיינו משום דבכה"ג שהצער כבר התחיל מותר אפילו בשביל יחיד וה"ג בנד"ד אם החולה כבר מצטער וצ"ע]. ואף שגם אם נשרף כל רכושו ויהפך לעני המחזיר על הפתחים אסור לכבות, וגם מבואר בפת"ש יו"ד סי' קנז שהייב אדם לבזבו כל ממונו ולא לעבור אפילו על איסור דרבנן בקום ועשה, ואפי"ה לא נזכר בשום מקום לחייב את זה שראה את הגחלת לעמוד ע"י הגחלת או לבקש מאחרים שיעמדו שם ולהזהיר את העוברים שלא יזקו בה, וע"כ דכיון שהוא הולך לדרכו לא הטריחוהו חכמים בטרחה יתירה כדי להמנע מכבוי שמותר מן הדין, ועוד יותר מזה מבואר דעת הר"ח והגאונים במס' שבת דף מב ע"א דאפילו לר' יהודה שמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה וגם יש איסור תורה של מצרף בכבוי גחלת של מתכת, אפי"ה שרי לכבות גחלת אדומה בשבת מפני שלאחר שהגחלת של מתכת תשחיר הרואה אותה חושב שהיא צוננת ועלול להנזק ובמקום שיש חשש לנזק הגוף של רבים אע"ג דליכא סכנת נפשות מותר לחלל שבת ולכבות הגחלת גם כשהיא אדומה, ולא נזכר כלל שלכתחלה יש עליו חיוב להמתין עד שהגחלת תשחיר או לעמוד ולהזהיר או לשכור אחרים שישגיחו על הגחלת כדי להמנע ממלאכה דאורייתא והיינו כדאמרן, ומ"מ נראה דבמת מצוה אם יכול הכהן להמתין שעה אחת עד שיבואו ישראלים ויקברנו מסתבר דלא חייל עליו שם של מת מצוה וצריך שפיר לשמור על המת עד שיבואו ישראלים. ולכן מסתבר דכמו

הנדרף,
מעבירה

כו חמור
לכן אף
יד ממון
מקבורת
ם נאמר
וז ממון
תתחייב
הלידה
לבזבו
חילול
דסברי
סי' נד
בהכין
ז ממש
א ממון
ואע"ג
למעבד
יוהכ"פ
ינו של
ישראל
בצבור.
פ"ד:
אין לך
ז שאר
דאמרן
להשאיר
נראה
ועיין
חטאת,
בל לא
לי' יד,
מצינו
תעשה
למנוע
ז וגם
שמור
שבת

שלא תראה קודם צ"א דהרי ראתה בצ"א שהוא ספק דאפשר שראיה זו היתה מאתמול והעמידו כותלי הרחם. ומה שלא חששו למעל"ע בב' פעמים הראשונים היה זה מדין זקנה. והוה כוונת תה"ד בתירוצו ע"ז דלענין דם הרי דם לפניך פי' שבכל דם שלפנינו היום חוששין למעל"ע תחלה ואין כוונתו משום ריעותא. וגם יום השלשים כיון דנעקר ג"פ אינו ריעותא שוב ול"ק כלום אף לדברי כתי"י. אבל בעצם ל"ק כלום ומוכרח. שכוונת תה"ד כדכתבתי. ומה שהזכיר תה"ד שהרי הרשב"ם ועוד פסקו דלבעלה לא בעי בדיקה הנה בסד"ט רוצה לפרש דאולי סמך להתיר בצרוף דעת המתירין לגמרי אבל יותר מסתבר דגם בל"ז מתיר כדבארתי שמוכרח כן. ואני כבר כתבתי לעיל שליכא חשש שתראה מחמת תשמיש באין לה וסת להרא"ש אלא שמא יארע שהוסת יבא או ורק להר"ף יש חשש בזה לתירוץ הר"ן ורק עד ג"פ.

ומה שהקשה"ה כת"ר על הגו"ב דסובר דאשה הוראה מחמת תשמיש כשלא היה לה וסת ואח"כ איקבע לה וסת שהותרה, לא מובן לי קושיתו שהגו"ב לשיטתו דרואה מחמת תשמיש הוא מדין וסת ושוסת קבוע עוקר וסת שאינו קבוע אף כשעדיין לא ידוע שנעקר האינו קבוע ומחמת תשמיש הוא אינו קבוע אפילו בהרבה פעמים צדק מאד.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן עג

בענין אשה שאינה רגילה לראות כתמים איך דינה לזמן הפסק טהרה

י"א כסלו תשל"א.

מע"כ ידידי וחביבי הרב הנכבד מהר"ר מאיר סטעפאנסקי שליט"א.

הנה מה שרצה כתי"ה לומר דבאשה שאינה רגילה לראות כתמים רק בעתים רחוקות מאד, אולי יש להקל לעשות הפסק טהרה ביום ד' לעת ערב, כהא דכתב הש"ך בסימן קצ"ו ס"ק כ"ג בטענה במנין מטעם דבמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, לע"ד פשוט של"ד להתם דטעות במנין הוא דבר שלא שכיחא לכולי עלמא, אבל ראיית כתמים הוא דבר

השכיח שלכן אף אם אירע איזו נשים שלא שכיחי בהו ראיית כתמים הן נמי בכלל הגזירה, דהא דבר ששכיחי בעלמא הוא וגזרו בהו, ואף אלו הנשים שראו כתם צריכות להמתין ה' ימים.

ובדבר האשה שהוסתת שלה נמשכים הרבה ימים ולא מפסקת בטהרה עד יום ז' ויום ח' אם אשה זו ראתה כתם יכולה להקל להפסיק בטהרה ביום ד', דאולי כיון שבאשה זו לא שייך לגזור שתפסיק גם בכתם ביום חמישי דהא כל הפסקותיה אינם ביום חמישי, הנה הרמ"א כתב שם בסעיף י"א שיש נשים שנהגו להמתין עד ז' ימים ולא כתב שאותן נשים יש להן ממילא קולא דאם יראו כתם יפסיקו ביום ד' מאחר דכל הפסקותיהן אינם בחמישי ולא שייך לומר בהו שלא לחלק בין ספירה לספירה אלמא דאין כוונת הרמ"א במש"כ בסעיף י"ג כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה שהוא טעם גם לענין שמחמירין להמתין ה' ימים גם בכתם, אלא קאי זה רק על מה שנוהגין להמתין גם בלא שמשח כלל, ונקט זה בסעיף י"ג לענין שאירי שם שלכן אין להקל מכ"ש בקנחה יפה יפה אותו מקום במוך אף אם היו בקיאי, אבל בראתה כתם שמחמירין הוא מצד אותו החשש עצמו דמחמירין להמתין ה' ימים בראתה, ואף שכתם כל דינו הוא דרבנן נמי החמירו בו, עכ"פ איכא ראייה מרמ"א שגם באשה כזו יש להתמיר להמתין גם בכתם חמשה ימים.

והנני ידידו מוקירו ומברכו.

משה פיינשטיין

סימן עד

בענין הקדמת לידה ע"י תחבולות והקדמת לידה דאשה שפעם הראשון היה בניתוח דרך דופן אם רשאי

ה' מנ"א תשל"א.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר שמואל טוביה שטערן שליט"א רב במיאמי ביטש.

הנה בדבר הרופא שמיעץ לאשה שחשבה שכלו לה החדשים לקבוע שעה להקדים הלידה ע"י תחבולות שכתר"ה מצדד לאסור. הנה אני לא שמעתי

שאפשר לעשות כן בלידה דרך הרחם, אלא שעושיין כן הרופאים להנשים שבלידה ראשונה הוצרכו להוציא בניתוח דרך דופן וחוששין שגם פעם השני לא תוכל ללדת דרך הרחם שאומדין כן מצד קטנותה, שבוה אומרין לה הרופאים שאין לחכות עד שיהיו לה חבלי הלידה אלא קובעין לה יום לעשות הניתוח כשלפי אומדנא של הרופאים הוא כבר הגיע זמן הלידה בערך, ובוה ליכא טעם כתי"ה דאין להביא את האשה לידי פק"ג חוץ לדרך הטבע מאחר דלפי דעת רופא מומחה בהכרח תהיה הלידה שלה בניתוח שלא בדרך הטבע, אבל עכ"פ נראה דכיון שאפשר לה לחכות אין להקדים, דהא כל ניתוח הוא גם בחשש סכנה ואין להקדים החולי וחשש הסכנה, דגם ע"ז שייך ענין חיי שעה בלא חולי שג"כ יש לנו לחוש מלעשות חולי וחרורה קודם הזמן אף באופן שיהיה מוכרח לעשות לה חבורה וחולי זה בעוד יום יומים, וגם להולד טוב יותר להיות בבטן האם עד הזמן שנקבע בדרך טבעי ונמצא שמריעין להולד שג"כ הוא איסור, וגם אפשר שתלד דרך רחם שלא כאומדנא דהרופא כי הרבה פעמים הוא שולד הראשון הוצרכו להוציא דרך דופן ואח"כ ילדה כדרכה איוה פעמים. (ומה שהרמב"ם בפה"מ בכרזת פ' יש בכור כתב דמה שאומרים המגידים שהאשה חיה אחר שקורעים דופנה ומתעברת ויולדת איני יודע לו טעם והוא ענין זר מאד, הנה בומננו הוא מעשים לאלפים כהמגידים שעושים ניתוח להוציא הולד דרך דופן וחיות ומתעברות ויולדות, והוא מן הניתוחים שאינם בסכנה כל כך, והרופאים אומרים שאין זה סכנה כלל, ואולי נשתנו הטבעים מזמן הרמב"ם), ולכן אין לעשות כן אפילו באלו שצריכות לניתוח דרך דופן, וצריך לחכות עד שתרגיש חבלי הלידה ויאמרו הרופאים שא"א לחכות, אם לא דיאמרו הרופאים שלאשה זו סכנה לחכות אז יהיו מותרין להוציא בזמן שיאמרו, ואי"כ לא שייך לעשות קביעות בזמן קודם לדינא.

ואם איכא מציאות כאשר שמע כתי"ה שאף ללידה דרך רחם קובעין יום מסוים אצל הרופא לעשות תחבולות שתלד את הולד אף שאינם ע"י ניתוחים אלא בלקיחת סמנים נמי יש לאסור אם אינו באופן שמקשה לילד דיש להאשה סכנה, אף שליכא הטעמים שכתבתי, שהרי אינו עושה חבורה וניתוח אלא מקדים לידה הטבעית שע"י הסמנים תלד לידה טבעית, מצד שלהולד טוב להיות בבטן האם עד הזמן שהיתה יולדת מעצמה, ואף אם לפעמים איכא אומדנא מהרופאים שלהולד ליכא שוב תועלת, נמי איכא סברת כתי"ה מצד שעצם הלידה הוא

אגרות משה
יורה דעה חלק עג

ענין חולי וסכנה ואין להקדים אף שהיא אותה סכנה טבעית עצמה, אם לא יאמרו הרופאים שיש סכנה לחכות. אבל לע"ד יש טעם יותר ברור לאסור, דלידה בזמנה כדרך הנשים לא נחשב לסכנה כלל, דמאחר שכן ברא השי"ת את העולם שיפרו וירבו ובודאי ברא שיהיה לברכה ולא לסכנה, וגם הא ציוה השי"ת בחיוב עשה להוליד בנים ולא מסתבר שיהיה הציוי ליכנס בסכנה בשביל קיום עשה זו דפ"ר, ובפרט שהנשים אין מחוייבות בהעשה דפ"ר שנצטרך לומר שנתנה התורה להם רשות ליכנס בסכנה להוליד בנים, אלא צריך לומר שאין בזה סכנה כלל, היינו שהבטיח השי"ת שלא יהיה בזה סכנה לעולם, ומה שאירע שמתות בשעת לידתן הוא רק מחמת שמחוייבת עונש כדתנן בשבת דף ל"א על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, ולפי"ז הוא רק בלידה דבזמנה שעל זה איכא הבטחת השי"ת בבריאתו ובציוי העשה דפ"ר שלא תסתכן, דהעונש בשביל חטא דעץ הדעת הוא רק יסורים דחבלי לידה ולא מיתה ח"ו, אבל כשרוצין להקדים הלידה שלא כפי שהיה צריך להיות ליכא ע"ז הבטחתו, וממילא נכנסה לסכנה דלידה שולאל הבטחת השי"ת הרי זה סכנה, ולכן הוא דבר אסור לעשות תחבולות להקדים לידה, אם לא כשאיכא סכנה לחכות כדלעיל.

ומש"כ כתר"ה ראייה דאם היה מותר לעשות תחבולות להקדים הלידה למה לא מחוייבין לעשות כן כדי שלא יבואו לידי חלול שבת בהלידה ובברית המילה, לע"ד אינה ראייה לבד שבזמן הגמ' והרבה מאות שנים אח"כ לא היה שייך תחבולות דהא יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין והיה נפל קודם הזמן, אבל אפילו מוזמן שנשתנה הטבע והאשה יולדת למקוטעין כדאיתא ברמ"א אה"ע סימן קנ"ו סעיף ד', שאם איכא תחבולות היה שייך לעשותן שהרי לא יהיה נפל מכיון שנכנסה לחדש התשיעי, נמי לא חייבה תורה לבקש תחבולות נגד הטבע כדי שלא יבא לחלול שבת אף אם היה זה מותר, ונוגע זה לכמה דברים כה"ג, אבל הדין הוא ברור כדלעיל. ודין הושיט ידו למעי בהמה דאמר מר בר המדורי אמר שמואל שחייב משום עוקר דבר מגידולו, ודאי הוא גם באשה כמפורש בתוס' ע"ז דף כ"ו שדברי המג"א סימן ש"ל סק"ו הם דבריהם. (ובמג"א איכא ט"ס דכתב דהא אמרינן הושיט ידו למעי אשה, וזה אינו דלא נאמר אלא למעי בהמה וכן הוא אף בתוס' שהעתיק דבריהם, אבל הוא הדין למעי אשה). ומה שלא נאמר הדין באשה פשוט משום דבאשה ישראלית אין נוגע זה למעשה דכשמקשה לילד

שאפשר לעשות כן בלידה דרך הרחם, אלא שעושיין כן הרופאים להנשים שבלידה ראשונה הוצרכו להוציא בניתוח דרך דופן וחוששין שגם פעם השני לא תוכל ללדת דרך הרחם שאומדין כן מצד קטנותה, שבזה אומרין לה הרופאים שאין לחכות עד שיהיו לה חבלי הלידה אלא קובעין לה יום לעשות הניתוח משלפי אומדנא של הרופאים הוא כבר הגיע זמן הלידה בערך, ובוה ליכא טעם כתר"ה דאין להביא את האשה לידי פק"ז חוץ לדרך הטבע מאחר דלפי דעת רופא מומחה בהכרח תהיה הלידה שלה בניתוח שלא בדרך הטבע, אבל עכ"פ נראה דכיון שאפשר לה לחכות אין להקדים, דהא כל ניתוח הוא גם בחשש סכנה ואין להקדים החולי וחשש הסכנה, דגם ע"ז שייך ענין חיי שעה בלא חולי שג"כ יש לנו לחוש מלעשות חולי וחבורה קודם הזמן אף באופן שיהיה מוכרח לעשות לה חבורה וחולי זה בעוד נום יומים, וגם להולד טוב יותר להיות בבטן האם עד הזמן שנבקע בדרך טבעי ונמצא שמריעין להילד שג"כ הוא אסור, וגם אפשר שתלד דרך רחם שלא כאומדנא דהרופא כי הרבה פעמים הוא שולד הראשון הוצרכו להוציא דרך דופן ואח"כ ילדה כדרכה איזה פעמים. (ומה שהרמב"ם בפה"מ בכורות פ' י"ש בכור כתב דמה שאומרים המגידיים שהאשה חיה אחר שקורעים דופנה ומתעברת ויולדת איני יודע לו טעם והוא ענין זר מאד, הנה בזמננו הוא מעשים אלאפים כהמגידיים שעושים ניתוח להוציא הולד דרך דופן וחיות ומתעברות ויולדות, והוא מן הניתוחים שאינם בסכנה כל כך, והרופאים אומרים שאין זה סכנה כלל, ואולי נשתנו הטבעים מוזמן הרמב"ם). ולכן אין לעשות כן אפילו באלו שצריכות לניתוח דרך דופן, וצריך לחכות עד שתרגיש חבלי הלידה ויאמרו הרופאים שא"א לחכות, אם לא דיאמרו הרופאים שלאשה זו סכנה לחכות או יהיו מותרין להוציא בזמן שיאמרו, וא"כ לא שייך לעשות קביעות בזמן קודם לדינא.

ואם איכא מציאות כאשר שמע כתר"ה שאף ללידה דרך רחם קובעין יום מסוים אצל הרופא לעשות תחבולות שתלד את הולד אף שאינם ע"י ניתוחים אלא בליקחת סמנים נמי יש לאסור אם אינו באופן שמקשה לילד דיש להאשה סכנה, אף שלכא הטעמים שכתבתי, שהרי אינו עושה חבורה וניתוח אלא מקדים לידה הטבעית שע"י הסמנים תלד לידה טבעית, מצד שלהולד טוב להיות בבטן האם עד הזמן שהיתה יולדת מעצמה, ואף אם לפעמים איכא אומדנא מהרופאים שלהולד ליכא שוב תועלת, נמי איכא סברת כתר"ה מצד שעצם הלידה הוא

ים שלא שכיחי זירה, דהא דבר ולו הנשים שראו

נמשכים הרבה יום ח' אם אשה ק בטרהרה ביום לגזור שתפסיק ותיא אינם ביום י"א שיש נשים גב שאותן נשים יפסיקו ביום ד' ולא שייך לומר ה"ה אלמא דאין גדי שלא לחלק לענין שמחמירין זה רק על מה כלל, ונקט זה אין להקל מכ"ש אף אם היו הוא מצד אותו ימים בראתה, מי החמירו בו, כוונת יש להחמיר

זה פיינשטיין

תחבולות, עם הראשון ש רשאיין

מוהר"ר שמואל זיטש.

ושבה שכלו לה ם הלידה ע"י אני לא שמעתי

שו"ת

מלמד להועיל

כולל שאלות ותשובות על ד' חלקי שו"ע
והערות על הש"ס

מאת

מוהר"ר דוד צבי האפפמאן (הופמן) זצ"ל

ראש בית המדרש לרבנים בברלין ומגדולי הפוסקים בגרמניה
נולד בשנת ה'תר"ד ונפטר בשיבה טובה בשנת ה'תרפ"ב

יצא לאור בפעם הראשונה בשנת ה'תרפ"ז
ומאו צולם עשרות פעמים, והופץ בארץ ובחו"ל

עתה יוצא הספר לאור בעה"ת לראשונה בעריכה חדשה
עם תרגום הקטעים שבגרמנית לעברית
ועוד תוספות ותקוני טעויות דפוס רבות

ע"י

הרב דוד צבי הופמן
נינו של המחבר

כאן עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת ה'תש"ע

למדתי מדברי מו"ר זצ"ל בעל שו"ת כתב סופר, שכתב בחאו"ח סימן צ"ו ד"ה והנה, כקושיה זו וז"ל: "דודאי אינו חייב כשאכל ביוה"כ בלי הנאת גרונו גם כן, כגון כשתוחב בבטנו או כורך בסיב וכדומה, ותרתי צריכין: הנאת גרונו ומעיו, ועיי"ש סימן קי"ד, עכ"ל. ואף שאינו מביא ראייה על זה, מכ"מ נאמן עלי מו"ר שהיה דין זה פשוט לו, ואין ליספק בדבר. אמנם אפשר דאיסור דרבנן יש בזה, כמו שכתב הכת"ס שם סוף סימן צ"ז בכרכו בסיב, עיי"ש. אך אפשר דזה גרע מכרכו בסיב, דאין זה דרך אכילה כלל, גם אינו מתיב דעתיה ונשאר מעונה. ועיין כתב סופר סימן קי"א תשובה ארוכה בדין יוה"כ, (דלא כשאגת אריה), שלא כדרך הנאתן, דאינו אסור אלא מדרבנן.

ג. והנה בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ד' ח"א סימן מ"ב מסופק בחולה שמאכילין אותו הקל הקל, אם עבר ואכל החמור, האם חייב עליו, ופשיט מרודף שיכול להציל באחד מאבריו ובא אחד והרגו חייב עליו, אלמא דאם יכול להציל באיסור קל והאכילו החמור חייב. אך כתב דהחולה עצמו שהוא בהול אינו חייב אם עבר על איסור חמור, אמנם אחר שהאכילו החמור, הוא נענש. והקשה ממ"א או"ח סימן שכ"ח סע"ק י"ז בשם המגיד משנה [הל' שבת פ"ב הי"ד] דעושין מדורה לחולה שיש בו סכנה, אף שיכולים לחממו בבגדים. וקשה על זה מה נחלקו במאכילין הקל הקל, האם יכולין להאכילו דבר חמור אף שיכולין להצילו בדבר אחר. ותירץ דבמדורה שאני דהמדורה היא רפואה בדוקה שיתחמם תיכף, והרפואה ע"י בגדים אינה ברורה כל כך, משא"כ במאכילין הקל

סימן קיח

אם חל יוה"כ ביום ב', מקדימין הסליחות דשלש עשרה מדות ליום ה', כן נהג מו"ר מהר"ם שיק, והרבה גדולים. עיין שו"ת רשב"ן או"ח סימן רל"ג.

סימן קיט

השאלות רצופות כאן מאת הרבני החו"ב מו"ה רובערט וויינבערגער, ומאפס פנאי, ומה גם ששאלתו כולל כל התשובה, לא אכתוב כאן אלא קצת מה שנ"ל להעיר בזה הענין.

א. תחילה אומר שיפה הורה בנידון דידיה בלי שום ספק, שלא לנסות, בחולה מחלת לב, לזונו ע"י זונדה [קריסטיר] [דרך הורידים] ביום הכפורים. וחזן מסברותיו הישרות, אמר לי תלמידי וידידי הרופא המומחה ומורה הוראה מו"ה חיים ביברפלד נ"י, שבחולה לב העיקר הוא שצריך להשיב נפשו, וע"י זונדה אין משיבין נפש כלל. כי רק מי שהוא צריך לאכול מחמת שהוא דל בשר ואין ניזון די ספוקו [שסובל מתת תזונה], יש לו תקנה גם ע"י הזנה דרך הורידים בזונדה. ואולי יש עוד חולים אחרים שמספיק להם זונדה, ואפשר דלא שכיח ועל כן אין רמז לזה בש"ס.

ב. עתה יש לשאול אם יארע חולה כזה אשר בפשיטות בלי שום ספק די לו בזונדה, אם יפה עושים לזונו בכך [כפי צורכו], או האם עדיף שיתנו לו חצי שיעור. איברא, שאין חיוב ביוה"כ אם מכניס אוכל למעיו בלי הנאת גרונו. דין זה

ל"ט
רבר
זה.
—
ר"ה
א'
ונדר
ענה
על
ונדר
ל"ח
זלה
נליו
"א,
ולה
זבא
דים
כיון
עבר
זמה
זלה
ידן,
דר,
יש
א'
ובה
ר"ת

שלא
כלל
חל
רים
הא
דאי
ולא

הקל שהרפואה שוה באיסור קל כמו באיסור חמור. ולפי' בנדון דנן ג"כ היכא שהרפואה ע"י אכילה בדוקה וע"י זונדה הוא קצת ספק, בודאי יש להאכילו. ועיי"ש בשו"מ פל התשובה.

ד. ובמה שכתב מר דבזונדה איכא דררא דאיסורא כמו שכתב במ"א אור"ח סוף סי' שכ"ח, על זה יש להעיר דכתוב שם בספר ארחות חיים בשם מהרש"ם, דאפשר דווקא בנותן לתוכה דברים המסוגלים לרפואה אסור, עיי"ש. ובנדון דנן דאינו עושה לרפואה אלא כדי לזוננו, אפשר דאין כאן דררא דאיסורא.

ה. ומ"ש מר דאולי יש בזונדה גם חשש סיכה אף שאין בו שמן, ע"ז יש לעיין ביו"ד סימן קנ"ה בש"ך סע"ק י"ז, דלבריא אסור לעשות מרחץ מסתם יינם דסיכה כשתיה, הרי דגם ביין שייך סיכה. מיהו בנקה"כ [בנקודות הכסף] סימן קי"ז מביא בשם סמ"ג, דדווקא סיכת שמן היא כשתיה, ועיי"ש בדרכי תשובה סע"ק ל"ג.

והנה ברחיצה להעביר הזוהמה יש פלוגתא בין המ"א אור"ח ריש סימן תרי"ד דמתיר, והט"ז ריש סימן תרי"ג דאוסר, עיין מטה אפרים ריש סימן תרי"ד באלף למטה. וא"כ י"ל בזונדה שהוא אינו לתענוג, וגם אינו מעביר הזוהמה אלא נעשה לזון ולחזק את הגוף, זה אינו בגדר סיכה כלל. וא"כ מאן דמתיר לאדם חלוש מאד אף שאין בו סכנת נפשות לחזק גופו ביוה"כ ע"י נאהר — קריסטיר [זונדה] כדי שיוכל בודאי להתענות, אין מזחיחין אותו.

העו"ה מתוך הערותינו הוא: אם יש אפילו קצת ספק שיספיק להחולה זונדה אין לנסות בזה, רק יאכילו אותו כל כמה שצריך להציל את נפשו כדמפורש לעיל בסעיפים ב' ג'. ואם החולה רק אדם חלש ואין ספק כלל שיספיק לו לחזק את גופו ע"י זונדה כדי שיוכל להתענות בודאי, ולא יצטרך לאכול, אזי אין לאסור לתת לו זונדה [קריסטיר]. ואף אם אין כאן סכנת נפשות יש להתיר ע"י נכרי. ומי שמתיר אפילו ע"י ישראל אין מזחיחין אותו.

הלכות

לולב

סימן קכ

שאלה: בן קטן שהגיע לעונת הפעוטות, שצריך לילך בראשון של חג לבית הספר קודם שיצא אביו בלולבו, והאב רוצה ליתן לו לולבו לברך כיצד יעשה.

תשובה: גרסינן בסוכה מ"ו ע"ב, א"ר זירא לא ליקניה אינש הושענא לינוקא ביומא טבא וכו' ואישתכח דקנפיק

בלולב שאינו שלו. וכתב הר"ן (וכ"כ הריטב"א) דר' זירא מיירי בתינוק שלא הגיע לעונת הפעוטות, דאי הגיע לעונת הפעוטות הא אמרינן בגיטין נ"ט ע"א הפעוטות ממכרן ממכר ומתנתן מתנה, וא"כ אקנויי נמי מקני. וכתב בית יוסף בבדק הבית דמדברי הרמב"ם נראה דפליג על הר"ן וסבירא ליה דאפילו בהגיע לעונת הפעוטות אמר ר' זירא דלא לקני, ועל כן

סתם בשו"ע אור"ח כהרמב"ם דלא לק שיטת הר"ן בשם הלחם משנה פ" דהרמב"ם והר"ן פי סובר כמו שפירש אלא מדרבנן, וא"כ אע"ג דאינו מקנה ז גם הוא לא קנה אי ומפקע קנין דרבנן, בפירוש זה הטעם) וכתב שהקטן קונה התורה, וכשיטת הו ד"ה קטן ובכתוב מהרי"ט ח"ב ד דהפעוטות אינן מי מן התורה הלולב אינו יוצא בו. והק על הרמב"ם ממעט דף ל"א ע"א דאמו דמי עצים בל דמדאורייתא לא ק כיון דרבנן תקנו השבים, יוצא ידי חכא נמי לימא כיו יוצא בה אף מז בשער המלך פ"ד סברת הר"ן, ואין משנה דהר"ן סביר קונה אלא מדרג מדאורייתא, אתי כמו במעשה דה הרמב"ם קשיא, (ו דכתב ג"כ דאם אי קדש בה אשה :

ואם צריך לשמור במקרה עוד דברים לצורך חולה שבסכנה לאותה השבת, או אפילו אם יצטרך להם לאחר שבת, ואם לא יסגור את הדלת, הם יתקלקלו. ואין לו אחרים להשיג במקומם, וגם אין לו מקום אחר שיוכל לשמור אותם שם, כגון במקרה של שכן, יסגור את הדלת, אך תחילה יוציא את הנורה, כך שתיעשה רק פעולה אחת של הדלקה וכיבוי (קפ). ומותר לעשות כן גם כשרק ספק הוא, אם יצטרך להם עוד בו ביום (קפא), או ספק אם בכלל יצטרך להם עוד (קפב).

עב. חולה שיש בו סכנה שדרוש לו אוכל חם כדי לחזקו ולסעדו (קפג). ואין במקום אוכל חם הראוי לו, או שהאוכל החם אינו טרי די צורכו של החולה (קפד). וכן חולה מסוכן שדרושה לו שתיה חמה ואין מים חמים במקום (קפה). מותר לבשל עבורו בשבת.

עג. חולה מסוכן (שהשבת יקרה לו וירא לחללה בחינם) (קפז) הדרוש אוכל טרי וחם בטענה שהאוכל שהוכן בערב שבת עלול להזיק לו, מותר לבשל בשבילו בשבת, אם אמנם החולה נותן טעם לדבריו וניכר שהוא חושש כן באמת (קפח).

7 ← עד. מותר לבשל עבור חולה שבסכנה שדרוש לו אוכל חם או שתיה חמה, וכנ"ל סעיפים עב ו"עג, אף אם אצל שכנו ישנו אוכל חם ושתיה חמה, אלא שהעמדתם לרשות החולה תגרום לשכן צער וסבל גדול, כגון ששכנו ישן ויש צורך להעיר אותו, או שהלה יישאר ללא אוכל ושתיה חמים בשבת (קפח). וגם אין השכן, או כל אדם אחר, חייבים, מעיקר הדין, למסור בשבת את האוכל שהכינו לעצמם, כדי למנוע בישול עבור החולה שבסכנה, אם על-ידי מסירתם לחולה יישארו הם ללא אוכל חם בשבת (קפט).

(קפ) דהרי אין נפק"מ בין כיבוי הנורה בידים לבין כיבוייה בפ"ר ע"י סגירת הדלת, ובפרט לדעת הגרש"ז אויערבך שליט"א, לעיל פ"י סוף הערה מד, דגם סגירת הדלת נקראת בשם מעשה בידים ולא פ"ר. (קפא) ככל ספק פקו"ג דמחללין עליו את השבת, וכדלעיל הערה ב. (קפב) וכדלעיל הערה ב ו"קפא. (קפג) וכדלעיל סע' כב. (קפד) עיין סי' של במ"ב ס"ק יג, ואם אין בו משום חיזוק הגוף וסיעודו, מחללין עליו את השבת באיסורי דרבנן בלבד, וכדלעיל סע' כד, ולכן מותר להניח סמוך לאש, אפי' במקום שבו יוכל להתחמם כדי שהיס"ב, מאכל מבושל כ"צ, אפי' הוא לח וצונן, ויקפיד להסירו משם לפני שיתחמם כדי שהיס"ב, וכדלעיל פ"א סוסעי יג, ולעת הצורך מותר אף להעמיד ע"ג האש תבשיל שנתבשל כ"צ, אפי' נצטנן לגמרי, דאין בבישולו אלא איסור דרבנן. (קפה) עיין סי' שכה בשעה"צ ס"ק יא. (קפז) וכדלעיל הערה קלו. (קפח) וכדלעיל הערה קט. (קפח) וכדלעיל הערה קסו, וגם הוסיף הגרש"ז שליט"א, כיון דיש סוברים שאסור להציל עצמו בממון חברו (ב"ק ס ב רד"ה ויצילה, וע"ש בחי' מהר"ץ חיות, וע"ע יומא פג ב רד"ה קפחיה, וצ"ע לשיטת רש"י הא דכתובות נט ב, ואם היה מכירה, נותן לה שכרה וכופה ומניקתו מפני הסכנה, וע"ש בהגהות הרי"ף בשם הרי"ז, ולפי דברי הראב"ד, בשיט"מ על ב"ק קיז ב ד"ה ומציל עצמו, לק"מ, וגם מתורץ הא דרש"י ביומא — י"ג), לכן אף בכה"ג שבעל הממון עצמו שפיר חייב לבזבו ממונו להצלת נפשו ולא לחלל שבת, מ"מ אחר אינו חייב מעיקר הדין להפסיד ממונו כדי למנוע מלאכה הנדחית משום פקו"ג, עכ"ל.

מיוג עבר כוללת
 פרג' ל' הוסיף רש"י נזירות נ"ב

ולא שימות בהם לכן אף אם שבימות החול אין חייבין להפסי החולה משלו כך גם בשבת ... כאלה אשר בדרך כלל אנשים נ למנוע עצמם מהצלה ... ואף נ חלול שבת דאורייתא מ"מ הוא החולה אין אדם חייב מעיקר הד שיתנו מאכלם, עכ"ל.

והנה המנחת שלמה אומר ו אצל פקו"נ ולא הותרה (עיין ר סק"ב) מכל מקום זה הוא רק ל דאפשר וכדומה (עיין סימן שכ' לא לגרום הפסד ממון או טירחא להבין סברת המחלוקת בין הנ

והנראה לענ"ד להסביר דהנו אדם מחוייב להשתדל בהצלת ו דהחולה בעצמו יכול לעשות הע כיון דכל אדם חייב להצילו, עכ"ל רק החולה בעצמו יכול לעבור ענ לעבור עבירה כדי להצילו. והסנ הדבר הוא דפקו"נ של חבירו הוא עבירה כדי להציל את החולה. ו למה הוא יכול לעבור העבירה, א זהו כוונתו של רב פנחס עפש שיכולים לעבור עבירה בעד חול הסברא הוא שזה נחשב כפקו"נ ש כן נמצא, דוחי בהם אינו היתר ג רק מגלה לנו דפקו"נ של חברך עפשטיין זצ"ל דמה בכך אם זה מקום זה נחשב כפקו"נ שלך ומו על דם רעך), וכיון שיש חיוב למ אתה למסור האוכל או החמין : שהחולה בעצמו חייב למעט בחי

סכנה, אבל מכל מקום מותר להכניס עצמך בספק סכנה כדי להציל נפש חברך (אע"פ שאין חיוב לעשות כן). נמצא דבזה חולק האג"מ על הרדב"ז שאומר דאם אדם מכניס עצמו לספק סכנה כדי להציל חבירו, הוא חסיד שוטה (ועיין שם באג"מ דגם הוא מודה דאסור להכניס עצמך לודאי מיתה כדי להציל נפש חברך, אף אם חברך צדיק גדול, עיין שם בדבריו).

Te והנה כבר בארנו, דלפי הצד הראשון של רב חיים בביאורו של סברת מאי חזית, נמצא דפקו"נ של חברך הוא כמו פקו"נ שלך, ובארנו דזהו מה שלמידין מוחי בהם, דמותר לעבור עבירה לא רק בעד נפשך אלא גם בעד נפש חברך. אבל לפי הצד השני של רב חיים, פקו"נ של חברך אינו נחשב כפקו"נ שלך, וזה הוא רק דין, דוחי בהם מגלה לנו דגם בעד חברך מותר לעבור עבירה, אבל לא דזה נחשב כפקו"נ שלך. והנה נקודה זו היא נוגע להלכה למעשה וביאור הדבר כך הוא. בספר שמירת שבת כהלכתה (פרק ל"ב סעיף ע"ד) הובא בשם הגאון רב שלמה זלמן אויערבאך שליט"א וז"ל מותר לבשל עבור חולה שבסכנה שדרוש לו אוכל חם או שתי חמה... אף אם אצל שכנו ישנו אוכל חם ושתי חמה, אלא שהעמדתם לרשות החולה תגרום צער וסבל גדול, כגון ששכנו ישן ויש צורך להעיר אותו, או שהלה יישאר ללא אוכל ושתי חמים בשבת. וגם אין השכן או כל אדם אחר, חייבים, מעיקר הדין, למסור בשבת את האוכל שהכינו לעצמם, כדי למנוע בישול עבור החולה שבסכנה, אם על ידי מסירתם לחולה יישארו הם ללא אוכל חם בשבת, עכ"ל. ולעיל (סעיף ס"ה) הוא כותב וז"ל ומותר להדליק את האור בשביל החולה שבסכנה, אף אם אצל שכנו ישנה מנורה דליקה, אלא שהעמדתה לרשות החולה תגרום לשכן צער וסבל גדול, כגון ששכנו ישן ויש צורך להעיר אותו, עכ"ל.

ובסידור מנחת ירושלים (דיני רפואה בשבת) הובא בשם הגאון רב פנחס עפשטיין זצ"ל (הראב"ד דירושלים) שהשיג על פסקו של רב שלמה זלמן וז"ל איני מסכים עם זה, וגם השכן מחוייב לעשות להצלת נפשו של אחר, אף אם סובל קצת, וכיו"ב כתב בשו"ת הרדב"ז סי' ס"ז וסי' ק"ל הובא באורחות חיים למהרש"ם סי' שכ"ח, דאפילו היכא שהחולה בעצמו יכול לעשות העבירה, מ"מ מותר לאחרים לחלל שבת עבורו, כיון שכל אדם חייב להצילו עיי"ש, וכ"כ מפורש בא"ח בדין פקו"נ ובאר"י סי' שכ"א [צ"ל שכ"ח] עיי"ש, עכ"ל.

והנה רב שלמה זלמן בספרו מנחת שלמה (סימן ז') מצדיק פסקו והוא אומר וז"ל ואף שהלכות שבת הן כהררין התלוין בשערה וגם ענין זה שאנו דנים בו חמור מאוד, מ"מ נלענ"ד דלגבי פקו"נ כיון שאמרה תורה וחי בהם

בתיבתא - קובץ תשובות
ר"י רבני ובלעני. ישיבת מורג וז"ל
מאמר - הרב"ש ר' ברוך מאיר סג"מ ס"א

ולא שימות בהם לכן אף אם רק דחוייה היא ה"ז חשיב כהיתר גמור וכמו שבימות החול אין חייבין להפסיד ממון או לטרוח הרבה אם אפשר לבשל עבור החולה משלו כך גם בשבת ... וכמו כן אין לחייב את המציל לעשות מעשים כאלה אשר בדרך כלל אנשים נמנעים מלעשותם כדי שלא יבואו בפעם אחרת למנוע עצמם מהצלה ... ואף שאין בכוחנו לחדש טעמים ולהחזיר משום כך חלול שבת דאורייתא מ"מ הואיל ונתבאר דמסתבר שאם אפשר לבשל עבור החולה אין אדם חייב מעיקר הדין ליתן תבשילו, לכן יש להמנע מלבקש אותם שיתנו מאכלם, עכ"ל.

והנה המנחת שלמה אומר כאן חידוש גדול, דאע"פ ששבת הוי רק דחוי' אצל פקו"נ ולא הותרה (עיין רא"ש יומא פ"ח אות י"ד ובקרבן נתנאל שם סק"ב) מכל מקום זה הוי רק לענין דצריכים לעשות המלאכה בשינוי במקום דאפשר וכדומה (עיין סימן שכ"ח סעיף י"ב ברמ"א ובמ"ב שם סקל"ה), אבל לא לגרום הפסד ממון או טירחא יתירה, דהא וחי בהם הוי היתר גמור. וצריכים להבין סברת המחלוקת בין המנחת שלמה ורב פנחס עפשטיין זצ"ל.

והנראה לענ"ד להסביר דהנה רב פנחס עפשטיין זצ"ל בהשגתו כותב דכל אדם מחוייב להשתדל בהצלת החולה והוא מוסיף לומר וז"ל דאפילו היכי דהחולה בעצמו יכול לעשות העבירה מ"מ מותר לאחרים לחלל שבת עבורו כיון דכל אדם חייב להצילו, עכ"ל. והנה כבר בארנו דאנו למדין מוחי בהם דלא רק החולה בעצמו יכול לעבור עבירה כדי להציל נפשו, אלא גם אחרים יכולים לעבור עבירה כדי להצילו. והסברנו דלפי הצד הראשון של רב חיים, ביאור הדבר הוא דפקו"נ של חברו הוי כפקו"נ שלו, ולפיכך גם אחרים יכולים לעבור עבירה כדי להציל את החולה. וכיון שזה נחשב כפקו"נ שלו, ממילא מוסבר למה הוא יכול לעבור העבירה, אפילו אם החולה בעצמו יכול לעשותו. ולענ"ד זהו כוונתו של רב פנחס עפשטיין זצ"ל, דהוא רוצה להראות לנו, דכיון שיכולים לעבור עבירה בעד חולה, אע"פ שהחולה בעצמו יכול לעשותו, ע"כ הסבירא הוא שזה נחשב כפקו"נ שלו. וכל זה אנו למידים מדרשת וחי בהם, ואם כן נמצא, דוחי בהם אינו היתר גמור, כמו שסובר המנחת שלמה, אלא הפסוק רק מגלה לנו דפקו"נ של חברך הוי כפקו"נ שלך, וממילא אומר רב פנחס עפשטיין זצ"ל דמה בכך אם זה תלוי בהפסד ממון או טירחא יתירה, הא מכל מקום זה נחשב כפקו"נ שלך וממילא יש לך חיוב להצילו (משום לא תעמוד על דם רעך), וכיון שיש חיוב למעט בחילול שבת כל מה דאפשר, ממילא חייב אתה למסור האוכל או החמין או הנר שלך, כדי למנוע חילול שבת. וכמו שהחולה בעצמו חייב למעט בחילול שבת כל מה דאפשר, ממילא גם אחרים,

כיון דנחשב כפקו"נ שלהם, גם עליהם מוטל החוב לעשות כל מה דאפשר למעט החילול שבת, ומה בכך אם זה יגרום הפסד ממון או טירחא יתירה.

אבל המנחת שלמה לומד כהצד השני של רב חיים, והיינו דוחי בהם מגלה לנו דהחולה בעצמו וגם אחרים יכולים לחלל שבת כדי להציל נפש החולה, ולא דזה נחשב כפקו"נ שלהם, אלא דזהו דין תורה דמותר לחלל שבת כדי להציל נפש חברך, ולא רק דמותר לעשות כן אלא דיש חיוב לעשות כן והיינו, דגם זה נכלל בחיוב של לא תעמוד על דם רעך. והנה כיון דלמדין דאף אם החולה בעצמו רוצה לעשות החילול שבת, מכל מקום מותר לאחרים לחלל השבת בעדו, על כרחך נמצא דוחי בהם הוה היתר גמור, דהא כיון דהחולה בעצמו הוה במצב דהוה יכול לעשות החילול שבת להציל עצמו, ממילא נמצא דליכא כאן חיוב של לא תעמוד על דם רעך, דדין לא תעמוד על דם רעך הוה כשחברך הוה במצב סכנה, והוה אינו יכול להציל עצמו, על זה אומר התורה לא תעמוד על דם רעך, ויש לך חיוב להצילו, אבל אם החבר הוה במצב שהוא יכול להציל עצמו, אז ליכא חיוב על אחרים להצילו (כן איתא שם בפירוש במנחת שלמה שהוא אומר שם בתוך הדברים וז"ל אבל אם הוא יודע שהחולה ידליק בעצמו בהיתר ואין שום חשש סכנה נראה שמעיקר הדין יכול לילך לדרכו ואינו עובר כלל בלא תעמוד על דם רעך ולא בשום איסור אחר, עכ"ל). וכיון דלמדין מוחי בהם, דאף על פי כן, יכול אחר לחלל שבת בעד החולה (אף דליכא חיוב של לא תעמוד על דם רעך), על כרחך חזינן דוחי בהם הוה היתר גמור. ואף דקיימא לן דשבת הוה דחוייה אצל פקו"נ ולא הותרה, מ"מ זה רק נוגע להדין דצריכים לשנות כל היכא דאפשר וכהנה, אבל אם זה נוגע לטרחא יתירה או הפסד ממון, אז אמרינן דוחי בהם הוה היתר גמור, וממילא מותר לחלל שבת כדי למנוע הטרחא יתירה או הפסד ממון.

נמצא דהמחלוקת בין המנחת שלמה והגאון רב פנחס עפשטיין זצ"ל תלוי בשאילה זו, דמה שאנו למדין מוחי בהם דאחרים יכולים לחלל שבת להציל נפש החולה, אם הביאור הוה דפקו"נ של החולה נחשב כפקו"נ שלך, ואם כן ליכא שום מקום לומר דוחי בהם הוה היתר גמור, או אם הביאור הוה דזהו סתם דין תורה, דאחד יכול לחלל שבת בעד חברו, וממילא לפי זה יכולים לחדש דוחי בהם הוה היתר גמור, והיינו דכיון דיכולים לחלל שבת בעד החולה אף אם הוא יכול להציל את עצמו, דאז ליכא חיוב של לא תעמוד על דם רעך, ממילא חזינן דוחי בהם הוה היתר גמור. (והנה באמת יש מקום לחלוק על סברא זו, ולומר דאף אם החולה הוה במצב דהוה יכול להציל את עצמו, מכל מקום יש דין של לא תעמוד על דם רעך, דכיון דלמעשה הוה עכשיו במצב של סכנה, אז

←

יש חיוב להצילו, ולא איכפת לן לפי זה ליכא ראייה דוחי בהם הוה והוה סובר, דבמצב זו ליכא חיוב הוכחה דוחי בהם הוה היתר גו

הרב יוסף יצחק גאלדשטיי

בענין מצו

איתא בקידושין דף לב. אינו נתן בר אושעיא אמר משל אב א ירמי' כמ"ד משל אב. מיתבי נא מהונך מה להלן בחסרון כיס א נפקא ליה מיניה (מאי חסרון כיס שני שותפין האב ובנו הרב ותלמי מעשר עני, ואי אמרת משל בן נ להעדפה. עיין שם כל הסוגיא

ולכאורה צריך להבין הא המצות כגון לולב ושופר וכדון שיקיים המצוה רק אם אחרים כבודם לכבוד המקום אמרינן, להוציא ממנו כלום, וגם הא דאו חיוב על הבן ליתן לאביו כל מה הפתחים בשביל עצמו (כדאיתא ומ"ש זה מכל שאר המצות ז

ובתוס' ד"ה רב יהודה אומו ואבידת חבירו ואבידת עצמו כי חבירו קודמת ואם יעסוק באו באבידתו הרי כיבוד אביו קודם י אביו ואבידת חבירו ויעסוק באביו להניח לאביו לעשות רצונו במנ

יש חיוב להצילו, ולא איכפת לן מה דהחולה יכול להציל את עצמו, וממילא לפי זה ליכא ראייה דוחי בהם הוי היתר גמור, אבל המנחת שלמה אינו סובר כן, והוא סובר, דבמצב זו ליכא חיוב של לא תעמוד על דם רעך, וממילא שפיר יש הוכחה דוחי בהם הוי היתר גמור). L

הרב יוסף יצחק גאלדשטיין

בענין מצות כיבוד אב ואם

. איחא בקידושין דף לב. איבעיא להו משל מי רב יהודה אמר משל בן רב נתן בר אושעיא אמר משל אב אורו ליה רבנן לרב ירמי' ואמרי לה לבר' דרב ירמי' כמ"ד משל אב. מיתבי נאמר כבוד את אביך ואתאמך ונאמר כבוד את ה' מהונך מה להלן בחסרון כיס אף כאן בחסרון כיס ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מיניה (מאי חסרון כיס איכא לגביה) לביטול מלאכה. ת"ש ב' אחים שני שותפין האב ובנו הרב ותלמידו פודין זה לזה מעשר שני ומאכילין זה לזה מעשר עני, ואי אמרת משל בן נמצא זה פורע חובו משל עניים לא צריכא אלא להעדפה. עיין שם כל הסוגיא.

ולכאורה צריך להבין הא דאמרינן כבוד אב משל אב מ"ש מכל שאר המצות כגון לולב ושופר וכדומה שחייב להוציא עד חומש, ולא יכול לומר שיקיים המצוה רק אם אחרים ישלמו עבורי ובמצות כבוד אב ואם שהוקש כבודם לכבוד המקום אמרינן משל אב דוקא וכפי הנראה שאין הבן חייב להוציא ממנו כלום, וגם הא דאמרינן כבוד אב משל בן גם כן צריך ביאור דיש חיוב על הבן ליתן לאביו כל מה שבידו ואפילו אם הוא צריך אח"כ לחזור על הפתחים בשביל עצמו (כדאיתא בתוס' ובר"ן ובר"ש שהביא זה מהירושלמי) ומ"ש זה מכל שאר המצות דאמרינן המבזבז אל יבזבז יותר מחומש.

ובתוס' ד"ה רב יהודה אומר הקשה למ"ד משל בן אם נזדמן לו כיבוד אב ואבידת חבירו ואבידת עצמו כיצד יעשה אם יעסוק בכבוד אביו הלא אבידת חבירו קודמת ואם יעסוק באבידת חבירו הרי אבידתו קודמת ואם יעסוק באבידתו הרי כיבוד אביו קודם למאן דאמר משל בן, ותירצו בתוס' שיניח כבוד אביו ואבידת חבירו ויעסוק באבידתו דהא דאמרינן כיבוד אב קודם היינו דוקא להניח לאביו לעשות רצונו בממונו לפי שזהו גוף הכיבוד אבל באבידתו כיון

אבל דברים שזדאיי אין צהם סכנה לא גזרו
אטו דברים אחרים שיש צהם פיקו"ג, ופשוט.

[וידוע אולם שצחי הגרי"ז צהלי יוהכ"פ
כותב שאציו הגר"ח היה פוסק
שא"צ להאכיל את החולה ציוהכ"פ ע"פ
אומד פחות מכשיעור, משום שהוא אמנם
כן פסק כהרה"מ שעושים לחולה כדרך
שעושים בחול יעו"ש.

7 ולסיומא דמילתא יש להציא מה שנחלקו
גאוני דורנו בחולה הנריך שיבטלו
עבורו אוכל, ויודעים שיש לשכינו אוכל, דדעת
הגרשו"א דאין נריך לבקש האוכל מהשכן
אלא שפיר מותר לבשל עבור החולה וא"צ
לגרום לשכינו סבל שיקחו ממנו מאכלו. וכן
דן שאין נריך להעיר את שכינו משנתו, אלא
אפשר לחלל השבת בקריאה לרופא וכל כיו"ב.
ואילו דעת הגאון רצי פנחס עפשטיין הוא
דכיון דאף השכן חייב צהללת נפש מישראל
א"כ חייב השכן לתת מאכלו להחולה וכן יש
להעירו משנתו כדי למנוע חילול שבת להללח
החולה [יעויין צאריכות צמנחת שלמה ח"א
סי' ז' צמה צציתר סוגיה זה צעומק וצרוחצ
יעוש"ד].

ויסוד דברי הגרשו"א להקל צזה מצאר שם
צמנחת שלמה סי' ז' אות א' וז"ל:
וכמו כן אין לחייב את המציל לעשות מעשים
כאלה אשר צדרך כלל אנשים נמנעים מלעשותם
כדי שלא יצואו פעם אחרת למנוע אותם
מהללה וכמש"כ הטו"ז צסי' שכ"ח ס"ק ה'
דהרצה פעמים מצינו צש"ס דא"כ אתה
מכשילן לעמיד לצוא ולכן אין להכביד על

האדם וכל הזריו להציל הרי זה משוצח. וכל
זה הוא אפילו צמי שידוע ששכינו ירא שמים
ולא מקפיד כלל שמעירו משנתו, אבל צמי
שמנטער מזה נראה כיון שמן הדין א"צ
להעיר אותו צחמנע הלילה ולהפריע אותו
יש צזה גם משום עצירה צצין אדם לחצירו
[אם יקיץ את חצירו] עיי"ש צארוכה שיסוד
דבריו סוצצים על נידון זה כי חז"ל קצעו
יסוד להקל משום דאל"כ אתה מכשילן
לעמיד לצוא. ולכן יש להקל צנידו"ד. L

אכן כאמור צחמת נושא זה מעורפל צדברי
הפוסקים, מצי אמרו יסוד זה
דחוששים להכשלתם לעת"ל, ומצי לא חששו
אולם שם הנריך צנידו"ז והציא שם צחות
ג' מה שמצאנו לגבי עדות קידוש החודש
צרמז"ס פ"ג הל' ב', שמחללין שבת צין
עבור העדים האלו שראו את הלצנה, וכן
עבור העדים שמכירים את העדים אפילו על
עד אחד מחלליס שבת, צגלל ספק שמה
ימצא עוד עד אחד שיצטרף עמו להעיד על
החודש. ואף דהוה רק ספק מ"מ מחלליס.
וכן חנן צסופ"ק דר"ה: מעשה שעצרו יותר
מארצעים זוג ועכצם רצי עקיציא צלוד שלח
לו רצן גמליאל אם מעכצ אתה את הרצים
נמצאת מכשילן לעת"ל. ואמרו על כך צגמרא
ח"ו שר"ע עיכצן אלא שגהר והורידוהו
מגדולתו יעו"ש צגמרא הרי כמה חששו על
חשש הכשלה לעת"ל ופיקו"ג דומה לקידוש
החודש ע"ש. הרי שיסוד דברי המנחת"ש
להקל צזה משום חשש שלא יהא מכשילם
לעת"ל.

(א) דעת המחבר ורוב ד
דהמעם כדי שלא יו
להחמיר דיש לעשות ע'
(ב) לעשות ע"י שינוי מו
ודעת הרמ"א לעשות
לעשות ע"י שינוי אף ב
ע"כ וכן מבואר בתום'
(ג) לגבי להרבות בשיעור
כיון דאין היתר לגרו
(ד) וכן בחולה האוכל
מכשילם לעת"ל. ובי
באחרונים שאם יאכל ד
(ה) נחלקו הפוסקים בדג
בוה, כדי שלא יבוא
ולא חששו בזה שיכשל
(ו) נחלקו גדולי דורנו,
השבת, או יש להתי

ספר עיונים בהלכה
חלק ג'
חלק י'
ברוך ל שמואל זאמן שמו"ג א"ת